

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

CYRILOMETODĚJSKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

Studijní program: Etika a kultura v mediální komunikaci

Pavel Danyi

Exil do Austrálie po roce 1968 pohledem
orální historie

Bakalářský projekt

Vedoucí práce: doc. Tomáš Parma, Ph.D. et Ph.D.

Olomouc 2024

Prohlašuji, že jsem tento bakalářský projekt vypracoval samostatně a použil jsem pouze uvedenou literaturu a další zdroje.

V Olomouci dne 12. 4. 2024

Pavel Danyi

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval zejména paní Sylvě McKeon a manželům Jurovi a Ljuba Voyt, hlavním aktérům této bakalářské práce, za jejich důvěru a ochotu podělit se o svůj fascinující příběh, který mi pomohl k jejímu sepsání. Dále bych rád vyjádřil svou vděčnost panu docentu Tomáši Parmovi za jeho odborné rady a trpělivost. Moje poděkování patří také docentce Renatě Sedlákové za odbornou podporu v oblasti mediálního výzkumu, magistrovi Pavlu Matelovi za konzultace a podporu v oblasti fotografie, a Ditě Krouželové za konzultace a podporu týkající se grafického mediálního výstupu.

Obsah

1	Úvod.....	6
2	Cesta za novým životem	12
2.1	Rodina, škola a atmosféra tehdejší doby	12
2.2	Motivace k útěku, společenské faktory a hledání lepších podmínek	14
2.3	Proces útěku	17
2.4	Situace v uprchlických táborech	19
2.5	Cesta a příchod do Austrálie	23
2.6	Sociální integrace	26
3	Etický Problém: pohled komunistické propagandy a pohled emigrantů.....	29
3.1	Analýza článku Oldřicha Dudka	30
3.2	Analýza článku Marcely Čechové.....	31
3.3	Rešerše zdrojů mediálního prostoru Anopress.....	33
4	Etický pohled podle metody Potter box	34
4.1	Fakta a definice problému	34
4.2	Hodnoty	35
4.3	Principy	35
4.4	Loajality	36
4.5	Závěr etického rozboru.....	36
5	Mediální výstup.....	37
5.1	Fotografie	37
5.2	Návrh plakátu	39
6	Závěr bakalářského projektu	41
7	Anotace.....	43
8	Abstract	44
9	Bibliografie.....	45
9.1	Monografie	45

9.2	Internetové zdroje	45
10	Seznam tabulek.....	46
11	Seznam Grafů	46
12	Přílohy	47
12.1	Příloha 1: Rozhovor se Sylvou McKeon	47
12.2	Příloha 2: Rozhovor s manželou Ljubou a Jurem Voyt.....	61
13	Souhlas se zveřejněním díla	77

1 ÚVOD

Události roku 1968 v Československu představují významný mezník v historii střední Evropy po studené válce. Spojujeme je s pražským jarem, obdobím politické liberalizace a snah o reformu komunistického režimu pod vedením Alexandra Dubčeka. Jeho koncept „socialismu s lidskou tváří“ přinesl větší svobodu tisku a slova spolu s dalšími politickými a ekonomickými reformami. Vrchol tohoto období byl brutálně ukončen 21. srpna 1968, kdy vojska Varšavské smlouvy vedená Sovětským svazem obsadila Československo, aby potlačila reformní procesy a obnovila komunistický režim. Obyvatelé tehdy reagovali na invazi a násilné potlačení pražského jara pasivním odporem a demonstracemi. Někteří se dokonce pokusili okupanty fyzicky zastavit. Následky invaze a normalizace, která následovala, zvrátily reformy, obnovily tvrdou politickou kontrolu a mnoho reformistů bylo perzekuováno. Řada lidí se proto rozhodla Československo po roce 1968 opustit a hledat jinde, v exilu, svobodnější a jistější život.

Tato bakalářská práce si klade za cíl podrobněji popsat cestu a život Čechoslováků, kteří se po roce 1968 rozhodli emigrovat do Austrálie. Zaměřím se na zodpovězení následujících výzkumných otázek:

- Jaké okolnosti přiměly exulanty k rozhodnutí opustit Československo?**
- Chtěli exulanti tehdy opravdu do Austrálie?**
- Jaký byl celkový proces od plánování po realizaci a integraci do australské společnosti?**
- Jak pravdivě a z pohledu etiky tehdejší média informovala o exulantech v Československu a Austrálii?**

Pro zodpovězení těchto otázek jsem využil metodu orální historie, která zastává výjimečné postavení mezi historickými metodami. Je tak zvanou kvalitativní hybridní metodou, spojující v sobě prvky nejstarších i nejnovějších

výzkumných přístupů. Systematicky sbírá a analyzuje ústní záznamy a osobní svědectví jednotlivců, umožňující nám hlouběji porozumět historickým událostem, sociálním fenoménům a kulturním praktikám. Pro důkladnější přiblížení této metody jsem se obrátil k odborné literatuře. V rámci mého studia jsem využil odborné knihy „Orální historie metodické a technické postupy“ od Miroslava Vaněka a kol. z roku 2003, jenž poskytuje ucelený pohled na metodologii orální historie, včetně konkrétních postupů a technik, které jsou v této oblasti používány. Jak ale tato metoda vlastně funguje v praxi? Orální historie se zaměřuje na zachycení paměti jednotlivce z tzv. bezdějinných vrstev společnosti, poskytující subjektivní a často náročný zdroj, který vyžaduje analýzu a interpretaci s kritickým pohledem a oporou v jiných typech pramenů. Tato výzkumná metoda nespočívá pouze ve sběru dat, ale také v jejich korigování či rozšiřování stávajících poznatků získaných jinými prameny. Výsledky orální historie jsou neopakovatelné a každý rozhovor je jedinečný, což zvyšuje odpovědnost a náročnost práce vedoucího rozhovoru.¹

V rámci metodologie orální historie jsem využil kromě rozhovorů s respondenty také audiovizuální zdroje, jako například pořad „Cesty víry – Český exil v Austrálii“ a také pořad „Áčko“, díl s názvem „Útěk pod železnou oponou“². V této práci budu rovněž zmiňovat soudobé novinové články v časopise „Mladý svět“, který vycházel po roce 1968 a byl doporučen Národní knihovnou.³ Nicméně tehdy nebylo mnoho takovýchto zdrojů, jelikož komunistická moc neměla zájem o jakoukoliv publicitu emigrantů. V Austrálii však už v letech 1950–1979 vycházel československý exilový časopis pod názvem „Hlas domova“⁴. Nesmím také opomenout odborné knihy, jako jsou „Zapadlí vlastenci: Český exil v Západní

---

¹ VANĚK, Miroslav a kol. *Orální historie: Metodické a „technické“ postupy*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta, 2003. ISBN 80-7285-045-8.

² BEDRUNKA, Robert. Áčko – Útěk přes železnou oponu. In: *Youtube.com* [online]. 27. 5. 2021 [cit. 2024-03-19]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=AbQRWnXIKgw>

³ *Mladý svět*. Praha: Mladá fronta, 1959-2005. ISSN 0323-2042.

⁴ *Hlas domova*. Československý exilový časopis, 1950–1979.

Austrálii 1948–1989“ a „Český exil v Austrálii“ od autora Jaroslava Millera, dále doktorskou práci Michaela J. Ciglera s názvem „Čeští uprchlíci v Austrálii v letech 1948 a 1968: srovnání procesů usazování a integrace dvou vln osídlenců“⁵.

Výzkum a jeho přípravu jsem zahájil přibližně čtyři měsíce před realizací rozhovorů s respondenty. Nejdříve bylo klíčové porozumět metodě orální historie na základě odborné literatury a navrhnout strukturu jednotlivých kroků. Jednou z největších výzev bylo pochopit, že metoda orální historie využívá zcela odlišné techniky než uživatelský výzkum použitelnosti, s nímž mám v rámci mé profese user experience designéra více zkušeností. Prvořadým a nezbytným krokem bylo naplánování místa konání rozhovorů. Vzhledem k mému plánovanému odjezdu do australského Perthu jsem se rozhodl oslovit československou komunitu na sociálních sítích, komunity australsko-české v České republice i v Austrálii, včetně českých konzulátů. Na základě doporučení od členky Asociace australsko-českých občanů žijících v Praze jsem získal kontakt na Sylvu McKeon, která emigrovala v roce 1968 společně s dětmi a manželem a jež nyní žije v Sydney. Následně jsem od honorární konzulky České republiky v Perthu obdržel pozvání na taneční folklorní akci v Perthu, pořádanou Československým klubem, kde jsem se setkal s Jiřím a Ljubou Voyt (původně Vojtěchovými), kteří emigrovali spolu se synem a přáteli v roce 1980 z tehdejšího Československa.

Rozhovor se Sylvou McKeon pro mě představoval poučný příběh, který si udržel určitou míru nadhledu. Již na počátku jsem měl určité obavy a předsudky ohledně toho, že náš věkový rozdíl ve spojení s používáním mobilních aplikací a záznamů zvukových dat může představovat výzvu pro narátorku. Nicméně ve skutečnosti si Sylvie McKeon sama zvolila typ mobilní aplikace (WhatsApp), přes kterou online rozhovor probíhal. Z rozhovoru byl cítit velký zájem o sdílení detailních zkušeností z jejího osobního života. Podle Vaňka (2003, s. 24) je důležité,

---

⁵ CIGLER, Michael. *The 1948 and 1968 Czech Refugee Settlers in Australia: A Comparison of the Settlement and Integration Processes Among Two Waves of Settlers*. Geelong, 1986. Thesis (Ph. D.). Deakin Universit.

aby se tazatel co nejvíce přizpůsobil narátorovi, a to i ve způsobu komunikace.⁶ Sylvie McKeon však obrátila původně formální komunikaci probíhající prostřednictvím e-mailů a úvodních telefonátů na neformální cestu. Tento přístup mi pomohl uvolnit se a snažit se ptát tak, abych neměl obavy z nedorozumění.

*„Mohla bych Vás požádat o laskavost? Už jsem v anglicky mluvící zemi přes 55 let, jsem ženská a podstatně(!) starší než Vy. Můžeme si tykat? Zdraví Sylva. PS – výraz „paní Sylva“ nesnáším. S.“*⁷

Narátorka při vyprávění sama předpokládala, že mi budou některé pojmy cizí, například význam výrazu „jedenáctiletka“ nebo jaké požadavky tehdejší autoritářský stát kladl na páry, které chtěly získat družstevní byt nebo se dostat na vysokou školu. V rozhovoru bylo zřejmé, že narátorka přesně ví, o jakém tématu chce mluvit a co přesně jí z tehdejší doby utkvělo v paměti. Především bylo ale zajímavé, že pravidelně zmiňovala do detailů svůj osobní život a zkušenosti s předchozími partnery. Do samotné struktury a časové osy nebylo potřeba zasahovat, protože výpověď narátorky byla strukturována podle mého strukturovaného scénáře s dotazy a Sylva tento scénář pokryla zcela přirozeně. Atmosféra rozhovoru byla velmi uvolněná, přátelská a příjemná. Sylva McKeon se narodila v roce 1942 ve Zlíně, její matka byla herečka a otec stavební inženýr. Po základní škole studovala na jedenáctileté škole a krátce matematiku na Univerzitě Karlově, ale studium opustila. Pracovala na Okresní správě spojů v Kroměříži, kde potkala svého budoucího manžela. Po invazi Varšavského paktu v roce 1968 emigrovala s rodinou přes Jugoslávii a Rakousko do Austrálie. Nyní žije v australské Sydney.⁸

Vaněk dále ve své publikaci o orální historii zdůrazňuje význam využití věkových rozdílů mezi tazatelem a narátorem, kdy je tazatel značně mladší než

---

⁶ VANĚK, Miroslav a kol. *Orální historie: Metodické a „technické“ postupy*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta, 2003, s. 23–24. ISBN 80-7285-045-8.

⁷ Rozhovor se Sylvou McKeon vedl Pavel Danyi dne 5. 3. 2024. Zvuková nahrávka je uložena v soukromé dokumentaci autora. Přepis je přiložen jako příloha 1 této bakalářské práce.

⁸ Tamtéž.

narátor. Popisuje, že tazatel dá najevo, že narátorovy zkušenosti a zážitky jsou pro něj i z hlediska věkového rozdílu – zajímavé, nové, poutavé, strpí případný mentorský tón či bude mít trpělivost s pomalým proudem jeho vyprávění.⁹ Tento přístup jsme zvolili i pro naši prvotní komunikaci a plánování rozhovoru. Snažil jsem se při představování upozornit na důležitý význam jejich příběhů pro budoucí generace, avšak s mírou taktu jsem zmínil možnost, že byli již v minulosti vyzpovídáni jinými, kdo měli zájem zjistit více o jejich exilové cestě. Překvapením bylo, když narátoři zmínili jméno Jaroslava Millera, který v rámci svého výzkumu a návštěvy Perthu diskutoval s nimi o stejném tématu, nicméně osobní příběhy jejich přátel, kteří nejsou veřejnosti známi jako slavní malíři či umělci, nebyly vyslyšeny, a proto měli velký zájem o to podělit se o svůj příběh. Po představení projektu mi Ljuba předala své telefonní číslo na kousku papíru, abych si ho mohl vyfotografovat. Juro připomněl, že mobilní telefon obvykle nepoužívá, avšak díky svým dopoledním akademickým závazkům na univerzitě bývá odpoledne a večer dostupný. Osobní setkání bylo domluveno asi týden po folklorním večeru. V jejich domově jsem byl pohostinně přivítán s upřímnou poznámkou, že jejich výpovědi nemusí být tak rozsáhlé jako zkušenosti některých jejich vrstevníků, protože nezažili tak dramatické momenty během útěku z tehdejšího Československa. Po úvodním seznámení jsem narátorům představil otázky, které jsem chtěl během rozhovoru probrat. Oproti Sylvě McKeon byly výpovědi obou narátorů podány osobně a současně, což představovalo určité výzvy zejména pro udržení kontinuity vyprávění a zabránění odbočení od tématu. Ve výpovědích se následně Juro a Ljuba doplňovali a navzájem podporovali. Ljuba Voyt se narodila v roce 1943 v Bratislavě, kde vyrůstala se sestrou. Její otec vlastnil firmu zabývající se malířskými a natěračskými pracemi. Po základní škole Ljuba navštěvovala ekonomickou školu a později našla zaměstnání v archivu ministerstva vnitra. V Bratislavě se seznámila s Jaroslavem, se kterým se po čtyřměsíčním vztahu vzali. Juro Voyt se narodil v roce

---

⁹ VANĚK, Miroslav a kol. *Orální historie: Metodické a „technické“ postupy*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta, 2003, s.23–24. ISBN 80-7285-045-8.

1940. Jura sloužil vojenskou službu v Bratislavě a po ní získal zaměstnání v továrně Meopta jako mechanik. Ljuba po ukončení studia pracovala v archivu ministerstva vnitra a poté v bratislavském rozhlasu jako produkční. Manželé Voyt se rozhodli pro emigraci v roce 1980 z důvodu nesouhlasu s komunistickým režimem a utekli přes Německo do Austrálie. Nyní žijí v australském Perthu.¹⁰

---

¹⁰ Rozhovor s Ljubou a Jurem Voyt vedl Pavel Danyi dne 5. 3. 2024. Zvuková nahrávka je uložena v soukromé dokumentaci autora. Přepis je přiložen jako příloha 2 této bakalářské práce.

2 CESTA ZA NOVÝM ŽIVOTEM

2.1 Rodina, škola a atmosféra tehdejší doby

Narátoři si vybavují své útlé dětství jako bezproblémové, ve kterém je jejich rodiče vždy podporovali a zaručovali pevné zázemí.

[...] Narodila jsem se v milující rodině v Bratislavě, kde jsem i vyrostla. Mám jednu sestru. Neměli jsme žádné problémy, jako že bychom neměli co jíst, nebo kde bydlet. Rodiče se nám opravdu věnovali [...].¹¹

Sylva McKeon později ale zmiňuje, že její studium na matematicko-fyzikální fakultě ovlivnilo její motivaci studovat, protože byla přijata na základě doporučení studenta jejího otce. Tento student byl právě členem Socialistického svazu mládeže. V době komunistické sféry v Československu totiž nebylo možné si jen po absolvování maturity zvolit vysokou školu a studovat, jako jsme na to zvyklí v současnosti. Prvním krokem tehdy bylo členství obou rodičů v komunistické straně a doporučení třídního učitele z předchozího studia na střední škole. Kromě toho bylo také potřeba mít dobrý posudek od uličního výboru, což byl výbor, který zastupoval čtvrť, ve které student bydlel. Pokud se jednalo o obor, o který byl větší zájem, bylo nutné být členem Socialistického svazu mládeže.¹² Sylva po zjištění, že byla doporučena na základě komunistických pravidel, ne podle svých znalostí, v kombinaci se steskem po domově a celkovou náročností studium ukončila po prvním semestru.

---

¹¹ Rozhovor se Sylvou McKeon vedl Pavel Danyi dne 5. 3. 2024. Zvuková nahrávka je uložena v soukromé dokumentaci autora. Přepis je příloha 1 této bakalářské práce.

¹² KAVANOVÁ, Lucie. Jaké to bylo, studovat před rokem '89? In: *Vysokeskoly.cz* [online]. 17. 11. 2009 [cit. 2024-02-02]. Dostupné z: <https://www.vysokeskoly.cz/clanek/jake-to-bylo-studovat-pred-rokem-89>

[...] Na jedenáctiletce jsem se totiž nenaučila učit, a to mi chybělo. Po prvním semestru jsem z vysoké školy odešla, částečně kvůli bydlení. Taky se mi strašně stýskalo. Ale hlavně proto, že mi někdo řekl, že mě doporučili na studia svazáci. [...] Jeden z těch svazáků byl otcův žák a chtěl se zalíbit, tak prý mě na vysokou školu přijali na jeho doporučení. To mě úplně zrtílo a já si říkala, že mi zase něco prošlo, co si nezasloužím, a tak jsem úplně ztratila motivaci [...].¹³

Narátkorka Ljuba Voyt vzpomíná na období svého dětství, kdy její otec vlastnil firmu na malířské a natěračské práce. Bohužel v padesátých letech mu tuto firmu komunisté znárodnili.¹⁴ První znárodňovací dekrety podepsal již v roce 1945 tehdejší prezident Edvard Beneš, což mělo za následek represe a nátlak státu i na malé řemeslníky a živnostníky. Ljuba ve své výpovědi zmiňuje, že i tento fakt měl za následek její neúspěšné přijetí na studium, které si původně přála. Na druhý pokus byla přijata na střední školu s ekonomickým zaměřením.¹⁵

[...] Po skončení základní školy jsem toužila jít na jednu školu, tam jsem se ale díky otcovu podnikání a s tím souvisejícím problémům nedostala. Nakonec jsem nastoupila na ekonomickou školu. Můj otec měl tehdy totiž svoji firmu – dělal malířské a natěračské práce a byl také písmomalíř. Bohužel v padesátých letech mu to všechno komunisté vzali. Pro naši rodinu to byla velká tragédie. Nicméně otec si později našel další práci a my jsme žili dál[...].¹⁶

Další vzpomínku na dětství a studentská léta zmiňuje narátor Juro Voyt, a to konkrétně na poválečné období po roce 1946. Odsun Němců z tehdejšího československého pohraničí, které bylo podpořeno dekrety prezidenta Edvarda Beneše, mělo jisté následky. Kromě vysídlení se také najednou neměl kdo starat o dobytek, který na statcích v tomto pohraničí zůstal. Prezident Eduard Beneš

---

¹³ Rozhovor se Sylvou McKeon vedl Pavel Danyi dne 5. 3. 2024. Zvuková nahrávka je uložena v soukromé dokumentaci autora. Přepis je příloha 1 této bakalářské práce.

¹⁴ VER. Řada rodin přišla ze dne na den o všechno. V roce 1948 komunisté naplno rozpoutali znárodnění. In: *Ct24.ceskatelevize.cz* [online]. 28. 4. 2018 [cit. 2024-02-02]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/domaci/rada-rodin-prisla-ze-dne-na-den-o-vsechno-v-roce-1948-komuniste-naplno-rozpoutali-znarodnovani-79788>.

¹⁵ Rozhovor s Ljubou a Jurem Voyt, vedl Pavel Danyi dne 5. 3. 2024. Zvuková nahrávka je uložena v soukromé dokumentaci autora. Přepis je příloha 2 této bakalářské práce.

¹⁶ Tamtéž.

a tehdejší vláda proto vyhlásili nábor dobrovolníků, kteří by pomohli se zemědělstvím a péčí o dobytek. Jurovi rodiče této nabídky využili a přestěhovali se ze Suchdola u Prahy do příhraničí. Jejich původní dům byl v pronájmu a úřady tehdy nedovolili se vrátit do původního bydliště, dokud byl jeho nájemník stále naživu.¹⁷

[...] V roce 1946, po válce, prezident Beneš vyhnal Němce ze Sudet, z pohraničí. Po jejich odchodu zůstaly opuštěné usedlosti s dobyt看em – krávami, prasaty, koňmi. Bylo nutné se o ně postarat, aby zvířata nehynula hladem. Beneš proto vyhlásil velký nábor. Moji rodiče se na něj přihlásili, a tak jsme se vydali asi 80 kilometrů na sever od Prahy. [...] Vydrželi jsme tam jedenáct let. Rodiče by se rádi vrátili dřív do svého domku v Suchdole u Prahy. Ten ale měli pronajatý a úřady jim nedovolily nájemníka vystěhovat, dokud nezemře. Museli tedy čekat. Když nájemník po jedenácti letech zemřel, konečně jsme se mohli vrátit [...].¹⁸

2.2 Motivace k útěku, společenské faktory a hledání lepších podmínek

Jak již víme z úvodu, v roce 1968 docházelo k postupnému uvolňování společenské atmosféry v tehdejší Československu, což je často označováno jako období pražského jara. Toto období, které začalo v lednu 1968, vedlo k rozšíření svobody tisku, slova a shromažďování, stejně jako k ekonomickým reformám. Pražské jaro přineslo naději na humánní socialismus.¹⁹ Výpovědi narátorů se k tomuto období staví velmi pozitivně. Sylva McKeon popisuje situaci jako

---

¹⁷ Rozhovor s Ljubou a Jurem Voyt vedl Pavel Danyi dne 5. 3. 2024. Zvuková nahrávka je uložena v soukromé dokumentaci autora. Přepis je příloha 2 této bakalářské práce.

¹⁸ Tamtéž.

¹⁹ WILLIAMS, Kieran. *The Prague Spring and its Aftermath: Czechoslovak Politics, 1968-1970*. Cambridge: Cambridge University Press, 1997. ISBN 9780511562990.

uvolňující a takovou, kterou všichni nadšeně prožívali.²⁰ Juro Voyt na toto období vzpomíná jako na překvapivě uvolněný komunistický systém.²¹

*[...] No a v tom 68 to byl ten komunistický systém uvolněný. Mnoho lidí odešlo do zahraničí, ale i se vrátilo bez problémů. Já to měl ale vše na poslední chvíli [...].*²²

Toto nadšení ovšem nemělo dlouhého trvání. V noci z 20. na 21. srpna 1968 vojska pěti zemí Varšavské smlouvy – Sovětského svazu, Polska, Německé demokratické republiky, Maďarska a Bulharska – vstoupila na území Československa. Cílem tohoto vpádu bylo zastavit obrodný proces a obnovit přísnou kontrolu Moskvy nad celou zemí. Tato okupace způsobila smrt několika desítek Čechů a Slováků a ukončila období reformy a naděje, kterou pražské jaro přineslo. Nastalo období takzvané normalizace, kdy se režim snažil zlikvidovat všechny stopy po reformách a obnovit předchozí stav autoritativního vládnutí. Mnoho lidí, kteří se aktivně podíleli na obrodném hnutí, bylo propuštěno z práce, vyloučeno ze studia, či dokonce uvězněno. Pražské jaro a jeho násilné potlačení měly dlouhodobé dopady na československou společnost a politiku, stejně jako na vnímání Sovětského svazu ve světě.²³ Sylva McKeon ve své výpovědi označuje atmosféru po příchodu vojsk Varšavské smlouvy jako šokující zážitek plný zoufalství a strachu o život.²⁴

[...] ten šok jsme nedokázali strávit. Ubezpečovali jsme se, že už se nikdy nemůžeme vrátit do té mentality, když už jsme ochutnali svobodu. [...] Bydleli jsme v posledním paneláku [...] Právě tam si Rusové zřídili svůj tábor. [...] neodvážili jsme se na té straně rozsvítit, abychom se nestali jejich cvičným terčem. Jednou jsem tlačila kluky ve sportáku

---

²⁰ Rozhovor se Sylvou McKeon vedl Pavel Danyi dne 5. 3. 2024. Zvuková nahrávka je uložena v soukromé dokumentaci autora. Přepis je přiložen jako příloha 1 této bakalářské práce.

²¹ Rozhovor s Ljubou a Jurem Voyt, vedl Pavel Danyi dne 5. 3. 2024. Zvuková nahrávka je uložena v soukromé dokumentaci autora. Přepis je přiložen jako příloha 2 této bakalářské práce.

²² Rozhovor s Ljubou a Jurem Voyt, vedl Pavel Danyi dne 5. 3. 2024. Zvuková nahrávka je uložena v soukromé dokumentaci autora. Přepis je přiložen jako příloha 2 této bakalářské práce.

²³ WILLIAMS, Kieran. *The Prague Spring and its Aftermath: Czechoslovak Politics, 1968-1970*. Cambridge: Cambridge University Press, 1997. ISBN 9780511562990.

²⁴ Rozhovor se Sylvou McKeon vedl Pavel Danyi dne 5. 3. 2024. Zvuková nahrávka je uložena v soukromé dokumentaci autora. Přepis je přiložen jako příloha 1 této bakalářské práce.

přes kroměřížské náměstí. Na okraji stál ruský tank a voják ve věži mě celou dobu sledoval hlavní kanónu. Takový pocit se těžko zapomíná [...].²⁵

Sylva McKeon i přes náročnou situaci později komentuje svůj pozitivní vztah k domovu a zázemí, které i přes všechna úskalí nechtěla opustit. Její manžel ale se k tomu staví opačně a navrhuje cestu pod záminkou dovolené v Jugoslávii.²⁶ Právě Jugoslávie byla v tehdejší době přestupní destinací pro většinu uprchlíků. Podle záznamů úřadu zločinu proti komunismu se ale nejednalo pouze o československé občany, nýbrž také občany Polska a východního Německa.²⁷

[...] Manžel začal mluvit o emigraci. Hrůza mě popadala. Já jsem byla jak kočka, která patří domů, nemohla bych přece odejít. I těch 30 km od mého Zlína mi srdce trhalo [...].²⁸

Šok popisují i manželé Ljuba a Juro Voyt. Myšlenka na útěk z tehdejšího Československa se ale rodí až o dvanáct let později, v roce 1980. Ljuba s pevnou pozicí v rádiu a zázemím o odchodu zpočátku neuvažuje. Juro s bohatými zkušenostmi z práce v Německu a s nenávisí ke komunistickému režimu myšlenku na útěk s kolegou sdílí a ta se stává čím dál reálnější.²⁹

[...] Já jsem osobně vlastně neměla důvod. Měla jsem dobrou rodinu, dva roky předtím jsme dostali družstevní byt, který jsme měli kompletně zařízený, takže jsem neměla žádný důvod odcházet. Ale Juro neměl rád komunistický režim [...].³⁰

O pár let později dochází k zásadnímu zvratu. Ljuba, která pracuje jako produkční v rádiu, se ocitá pod tlakem, aby vstoupila do komunistické strany. Tomuto nátlaku se opakovaně snaží vyhnout. Juro, s vědomím rostoucího rizika

---

²⁵ Tamtéž.

²⁶ Rozhovor se Sylvou McKeon vedl Pavel Danyi dne 5. 3. 2024. Zvuková nahrávka je uložena v soukromé dokumentaci autora. Přepis je příloha 1 této bakalářské práce.

²⁷ BEDRUNKA, Robert. Áčko – Útěk přes železnou oponu. In: *Youtube.com* [online]. 27. 5. 2021 [cit. 2024-03-19]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=AbQRWnXIKgw>

²⁸ Rozhovor se Sylvou McKeon vedl Pavel Danyi dne 5. 3. 2024. Zvuková nahrávka je uložena v soukromé dokumentaci autora. Přepis je příloha 1 této bakalářské práce.

²⁹ Rozhovor s Ljubou a Jurem Voyt, vedl Pavel Danyi dne 5. 3. 2024. Zvuková nahrávka je uložena v soukromé dokumentaci autora. Přepis je příloha 2 této bakalářské práce.

³⁰ Tamtéž.

pro Ljubu, přichází s návrhem na „dovolenou“ v zahraničí, čímž otevírá cestu k útěku z Československa.³¹

[...] Šéf mi řekl: „Když si chceš udržet své místo, tak musíš vstoupit do strany.“ No, když jsem to řekla Jurovi, ten vyskočil. „To je zlé. Víš dobře, že nemám rád komunisty.“ A řekl mi, že s komunistou v jedné posteli spát nebude. Tak jsme si řekli: „Okej, zkusíme dovolenou[...].“³²

2.3 Proces útěku

Plán a realizace útěku z tehdejšího Československa byly pro spoustu lidí nepředstavitelné, riskantní a nejisté. Úřad pro dokumentaci a vyšetřování zločinů komunismu eviduje 314 mrtvých od období první emigrační vlny v roce 1948 do roku 1989. Počet těch, kteří se úspěšně dostali na svobodu, dosahuje až stovek tisíc. Alternativní metody, jako byl útek balónem nebo přelet hranic na rogalu, nebyly ničím neobvyklým, obzvláště pokud občané v tehdejším Československu neměli k dispozici své pasy, ať už z důvodu, že na ně neměli nárok nebo jim byl zabaven či byla vystavena pouze výjezdní doložka. Právě výjezdní doložka byla často cestou, která vedla k útěku a dramatické cestě za svobodou. Sylva McKeon ve své výpovědi zmiňuje, jak jejich cesta započala ještě dříve, než vyrazili na cestu do neznáma. Bylo totiž důležité o výjezdní položky požádat s předstihem a mít také potvrzení od cestovní kanceláře.³³

[...] Neměli jsme pasy, na občanské průkazy a výjezdní doložky se nedalo jet někam na Západ. [...] Tak nějaký výlet do Jugoslávie, která tehdy umožňovala Čechům cestu na Západ. Normálně by to nebylo možné tak narychlo, na výlet do zahraničí se dlouho předem

---

³¹ Tamtéž.

³² Rozhovor s Ljubou a Jurem Voyt, vedl Pavel Danyi dne 5. 3. 2024. Zvuková nahrávka je uložena v soukromé dokumentaci autora. Přepis je přiložen jako příloha 2 této bakalářské práce.

³³ Rozhovor se Sylvou McKeon vedl Pavel Danyi dne 5. 3. 2024. Zvuková nahrávka je uložena v soukromé dokumentaci autora. Přepis je přiložen jako příloha 1 této bakalářské práce.

*muselo žádat o tzv. „devizový příslib“ a ty byly dost omezené. Jenomže v tehdejší nejistotě lidé devizové přísliby vraceli, tak jich bylo k dispozici dost [...].*³⁴

Protože uprchlíci nechtěli na sebe upozornit a věděli, že budou podrobeni i osobním prohlídkám na hranicích, bylo důležité nevzbudit žádné podezření. Proto si balili pouze nejnnutnější věci a oblečení, aby jejich zavazadla vypadala co nejméně podezřele a nevybočovala z běžného cestovního standardu. Dokumenty a peníze schovávali na těle nebo v předmětech, které by při běžné kontrole nevzbudily pozornost. Komunikace mezi nimi musela být diskrétní, aby nepřilákali pozornost státní bezpečnosti, která měla na hranicích posílenou kontrolu. Všechna tato opatření byla klíčová pro úspěšné překročení hranic a následnou cestu za svobodou, o které mnozí jen snili.³⁵

*[...] Protože jsme jeli jenom „na pár dnů k moři“, báli jsme se vzít s sebou moc věcí. Ani třeba svetr, punčochy nebo deštník. Nakoupili jsme především oblečení pro děti. Báli jsme se udělat jakoukoliv chybu, upozornit na sebe [...].*³⁶

O několik let později plánují cestu za svobodou Ljuba a Juro, kteří se domluvili se svým sousedem a dlouholetým přítelem, že se vydají do Německa přes Jugoslávii – taktéž za účelem dovolené.³⁷

[...] S Marianem, mým kamarádem, jsme vyrazili každý zvlášť autem, ale ve vzájemné vzdálenosti, aby si nikdo nemyslel, že se známe. [...] Když Marian dojel na hranice, prohledali mu celé auto a hledali kdo ví co, ale pustili ho. No a já tam stojím asi půl hodiny, než se ke mně dostane celník. Ptá se: „Co tady děláte?“ Odpovídám: „No já čekám na tu prohlídku.“ „Na jakou prohlídku?“ diví se. Tak říkám: „No my jedeme do Německa a co já vím, tak vy prohlížíte auta, jestli něco nevezeme nebo něco takového.“ Vtom na mě zařve: „Vypadni!“ Byl jsem tak v šoku, že jsem nevěděl, jak zařadit rychlost na autě. Vůbec nás neprohlíželi, nicméně Marian nám pak řekl, že mu ten celník po prohlídce podal ruku, že mu

---

³⁴ Tamtéž.

³⁵ Rozhovor se Sylvou McKeon vedl Pavel Danyi dne 5. 3. 2024. Zvuková nahrávka je uložena v soukromé dokumentaci autora. Přepis je přiložen jako příloha 1 této bakalářské práce.

³⁶ Tamtéž.

³⁷ Tamtéž.

*přeje šťastnou cestu. Marián je totiž nervák, takže kdyby celník cítil, že se mu chvěje ruka, nebo že se potí, tak by byl problém. Díky bohu nic nepoznal [...].*³⁸

Kromě používání výjezdních doložek a přechodu hranic autem nebo vlakem bývaly často procesy útěku mnohem dramatictější a také často neúspěšné. Zdeněk Pohl v diskuzním pořadu na téma útěků přes železnou oponu popisuje, jaká úskalí jeho a přítele čekala, když plánovali již několikrát pokus o útěk za svobodu. Jejich první pokus měl proběhnout přes Maďarsko, ale byli odposlechnuti ve vlaku a na hranicích s Maďarskem chyceni, následně jim byly zabaveny pasy. Dalšími pokusy bylo například sestavení ponorky z pojízdného auta na mléko. Nakonec se jim podařilo úspěšně utéct sestavením pojízdného vozíku, který nastavili na elektrické vedení trolejí a dostali se až na rakouskou stranu. Jaroslav Krňanský ve stejném pořadu vypráví zcela odlišnou cestu jako někdo, kdo silně prožíval dění v roce 1968. V době, kdy Jaroslav plánoval útěk z tehdejšího Československa, byla jeho žena již v podezření, protože se pokusila utéct přes Polsko jako nenápadný turista – což se později ukázalo jako špatný nápad. Protože cesta přes Jugoslávii byla neprůchodná a obsazená pohraniční policií, rozhodl se Jaroslav utéct s pomocí převaděčů. Jeho kamarád našetřil peníze, vyrazil na hranice s Jugoslávií a hledal cestu ven. Později, po setkání s převaděčí a útěku přes lesy, se mu podařilo dostat se do Rakouska.³⁹

2.4 Situace v uprchlických táborech

Uprchlická centra v Rakousku po roce 1968 v porovnání s předchozími obdobími, jako byl rok 1948, zaznamenala ohromnou vlnu solidarity a pomoci. Nově příchozí Češi a Slováci byli v Rakousku, zejména ve Vídni, přijímáni s otevřenou náručí. Místní obyvatelé, včetně vídeňských Čechů, se aktivně snažili pomáhat uprchlíkům, poskytovali jim informace, práci, ubytování a další podporu.

---

³⁸ Tamtéž.

³⁹ BEDRUNKA, Robert. Áčko – Útěk přes železnou oponu. In: *Youtube.com* [online]. 27. 5. 2021 [cit. 2024-03-19]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=AbQRWnXIKgw>

Solidarita a snaha o integraci byly v tomto období výrazně silnější než v minulosti.⁴⁰ Sylva McKeon ve své výpovědi toto potvrzuje, ale také zmiňuje, že její zkušenosti nejsou z uprchlického centra, ale budovy gymnázia, ve kterém byli uprchlíci ubytováni pohromadě. Hygienické podmínky nebyly na škole zcela vyhovující, ale byli vděční za všechno.

*[...] Tři týdny jsme se nemohli umýt. Ani převléknout. Ani na noc. Místo připomínalo hromadnou ubytovnu, kde ve třídách spali muži, ženy i děti, všichni dohromady. Naprostý nedostatek soukromí [...].*⁴¹

Jinou zkušenost mají narátoři Ljuba a Juro Voyt, kteří měli již domluvené ubytování ještě před opuštěním Československa. Nicméně zkušenosti s Němci nebyly tak pozitivní, jako tomu bylo v Rakousku.

*[...] Vzpomněla jsem si, že v přízemí domu, kde jsme bydleli v Německu, se nacházela krčma, kde se scházeli místní obyvatelé. Vedle nás bydlel Němec, který tam také chodil. Po našem příchodu se s námi dal do řeči a jednoho večera nám povídá: „Co tady chcete vy v Německu po vojně? Vyháněli jste nás, my jsme byli ti nejhorší a teď k nám jdete?“ Bylo to pro nás nepříjemné [...].*⁴²

Později ale Juro získal nabídku krátkodobé práce, aby se dokázal s Ljubou uživit.

*[...] Do hospody chodil také jeden malý malíř pokojů. A povídá: „Co děláte? Nechcete se mnou dělat? Já vám dám práci.“ No, a tak jsme s ním chodili. Byli jsme tam myslím tři měsíce nebo kolik. Každý den jsme s ním chodili pomáhat a on nám dával práci a peníze [...].*⁴³

Čekací doba na schválení a cestu byla různá a lišila se zejména v tom, kterou zemi si uprchlík vybral. Narátoři totiž často neměli Austrálii jako prvotní zemi, do

---

⁴⁰ MILLER, Jaroslav. *Český exil v Austrálii*. Praha: Academia, 2014. ISBN 9788074223129.

⁴¹ Rozhovor se Sylvou McKeon vedl Pavel Danyi dne 5. 3. 2024. Zvuková nahrávka je uložena v soukromé dokumentaci autora. Přepis je přiložen jako příloha 1 této bakalářské práce.

⁴² Rozhovor s Ljubou a Jurem Voyt, vedl Pavel Danyi dne 5. 3. 2024. Zvuková nahrávka je uložena v soukromé dokumentaci autora. Přepis je přiložen jako příloha 2 této bakalářské práce.

⁴³ Tamtéž.

kteřé by chtěli odcestovat. Sylvie McKeon zmiňuje ve své výpovědi, že hlavním důvodem bylo v té chvíli počasí a finanční nouze, protože vzhledem k tomu, že si nevzali teplé oblečení na zimu, museli by ho například v Kanadě znovu nakupovat, což bylo pro čtyřčlennou rodinu v exilovém procesu bez jistého příjmu a našetřených peněz dost náročné.⁴⁴

[...] Říjen, začal poletovat sníh, Vídeňačky v kožíškách a já předstírala, jak jsem otužilá. Vyhlídka na cestování do Kanady s nastávající zimou byla o strach, tak jsme se rozhodli jet do Austrálie, kde aspoň v přibližujícím se létě nezmrzneme [...].⁴⁵

Ljuba a Juro původně chtěli do USA. V určité chvíli ale byla na seznamu možných zemí také Jihoafrická republika. Nakonec se však manželé rozhodli pro Austrálii, protože jim byla přechválena a nebyla na ni tak dlouhá čekací doba, jako tomu bylo u ostatních zemí.

[...] V té době jsme o Austrálii nevěděli nic. Ale řekli jsme si, že to zkusíme. Nejdřív jsme chtěli do Ameriky, tam jsem měla dvě tety, ale Amerika byla zahlcená a museli bychom čekat asi šest měsíců na další víza. Tak jsme šli na ambasádu a měli tam pohovor [...].⁴⁶

Jaroslav Miller ve své knize Český exil v Austrálii také zmiňuje, že Austrálie na seznamu míst žádaných k emigraci nebyla tak často, protože jde o velkou vzdálenost a nejisté podmínky, což bylo pro uprchlíky často rozhodující. Také oproti původní první emigrační vlně v roce 1948 byla situace k uplatnění ve svém oboru daleko benevolentnější. Absolventům vysokých škol byly uznány diplomy a také praxe v oboru. Nicméně hlavní podmínkou schválení emigrace byla dvouletá pracovní podmínka, k níž se musel každý emigrant zavázat.⁴⁷

---

⁴⁴ Rozhovor se Sylvou McKeon vedl Pavel Danyi dne 5. 3. 2024. Zvuková nahrávka je uložena v soukromé dokumentaci autora. Přepis je přiložen jako příloha 1 této bakalářské práce.

⁴⁵ Rozhovor se Sylvou McKeon vedl Pavel Danyi dne 5. 3. 2024. Zvuková nahrávka je uložena v soukromé dokumentaci autora. Přepis je přiložen jako příloha 1 této bakalářské práce.

⁴⁶ Rozhovor s Ljubou a Jurem Voyt, vedl Pavel Danyi dne 5. 3. 2024. Zvuková nahrávka je uložena v soukromé dokumentaci autora. Přepis je přiložen jako příloha 2 této bakalářské práce.

⁴⁷ Tamtéž.

[...] Čekali jsme tři měsíce, ale v té době pro nás bylo ještě dobré, že letenky platila Austrálie s podmínkou, že tu dva roky zůstaneme. To byl problém, protože jsme neměli peníze [...].⁴⁸

Jednou z bariér však byla jazyková vybavenost, kterou narátoři zmiňují jako velmi omezenou v kombinaci s vědomostmi o Austrálii jako takové. Nicméně se shodují v tvrzení, že rozhodující byla čekací doba na schválení země. Cigler ve své diplomové práci také zmiňuje dotazníkový výzkum, který se vyzptává respondentů, proč si zvolili právě Austrálii jako zemi pro svůj nový život. Zajímavým zjištěním je, že nejčastějším důvodem odchodu respondentů do Austrálie bylo to, že se jedná o anglicky mluvící zemi.⁴⁹

Tabulka číslo 1. Reakce respondentů na otázku: Které z těchto důvodů vás přiměly rozhodnout se pro emigraci do Austrálie?

Table 38
Interviewees' responses to : Which of these reasons made you decide to emigrate to Australia?
N=94

Options	Responses	
	Number	Percentages
1. Australia is a democratic country	16	17
2. English language is used in Australia	38	40.5
3. Australia is far from Europe	13	13.8
4. Australia has sunny weather	11	11.7
5. Australia offered the shortest waiting time for emigration from Europe	16	17

The highest number indicated option two, which was chosen by 40.5 per cent of interviewees, followed by options one and five sharing the second place and option three being third. The last one was option four.

Zdroj: CIGLER, Michael. *The 1948 and 1968 Czech Refugee Settlers in Australia: A Comparison of the Settlement and Integration Processes Among Two Waves of Settlers*. Geelong, 1986. Thesis (Ph. D.). Deakin Universit.

⁴⁸ Tamtéž.

⁴⁹ CIGLER, Michael. *The 1948 and 1968 Czech Refugee Settlers in Australia: A Comparison of the Settlement and Integration Processes Among Two Waves of Settlers*. Geelong, 1986. Thesis (Ph. D.). Deakin Universit.

2.5 Cesta a příchod do Austrálie

Cesta do Austrálie v druhé imigrační vlně po roce 1968 byla v mnoha ohledech rychlejší a podstatně pohodlnější než během první vlny v roce 1948, kdy se tehdejší uprchlíci přepravovali převážně lodí. Tenkrát cesta trvala až šest týdnů a byla náročná z hlediska hygieny, stravování a komfortu.⁵⁰ Narátoři ve svých svědectvích uvádějí pouze mírně odlišné zkušenosti. Sylvie McKeon například uvádí, že její let organizovala australská vláda, která do Vídně vyslala speciální letadlo pro uprchlíky, a to pětkrát týdně z Vídně do Sydney.

*[...] Tehdejší australský ministr pro imigraci se osobně ujal péče o naše krajany a skutečně pro nás hodně udělal. Qantas nasadil Boeing 707 a Austrálie párkrát týdně přivezla plné letadlo Čechů a Slováků z Vídně do Sydney [...].*⁵¹

Naproti tomu manželé Ljuba a Jury odletěli z Frankfurtu do Perthu přes Singapur standardní linkou. Letenky jim poskytla australská ambasáda.

*[...] Odlétali jsme z Frankfurtu do Singapuru. Byla to štreka [...]. Po té dlouhé cestě jsme konečně přiletěli do Perthu. Tam už na nás čekali zástupci organizace, která se starala o všechny emigranty, kteří dostali povolení od státu [...].*⁵²

Organizací, kterou zmiňuje Ljuba ve své výpovědi, byla v roce 1980 takzvaná IOM International Organization for Migration, která měla na starosti celkový proces od prvotní volby místa přiletu přes samotnou cestu až po ubytování a podporu exulantů v integraci v Austrálii.⁵³ Prvotní dojmy narátorů z Austrálie byly plně nadšení. Sylvie McKeon popisuje tuto zkušenost až do samého detailu.

[...] Ten dojem, když jsme přistávali v Sydney v pondělí 7. října 1968, byl nepopsatelný. Z letadla jsme se kochali modrou oblohou a úchvatným pohledem na moře. Bílé domky s červenými střechami, všechno čisté, veselé a poklidné. Na pláži skupina lidí

---

⁵⁰ MILLER, Jaroslav. *Český exil v Austrálii*. Praha: Academia, 2014. ISBN 9788074223129.

⁵¹ Rozhovor se Sylvou McKeon vedl Pavel Danyi dne 5. 3. 2024. Zvuková nahrávka je uložena v soukromé dokumentaci autora. Přepis je přiložen jako příloha 1 této bakalářské práce.

⁵² Rozhovor s Ljubou a Jurem Voyt, vedl Pavel Danyi dne 5. 3. 2024. Zvuková nahrávka je uložena v soukromé dokumentaci autora. Přepis je přiložen jako příloha 2 této bakalářské práce.

⁵³ INTERNATIONAL ORGANIZATION FOR MIGRATION. IOM Australia. *Australia.ion.int* [online]. © 2024 [cit. 2024-02-02]. Dostupné z: <https://australia.ion.int/>

plavila konč. Připadali jsme si jako někde na dovolené. Byl to správný pocit, byl zrovna státní svátek [...].⁵⁴

Velmi podobnou zkušenost již popsala spisovatelka Božena Šamánková, která emigrovala do Austrálie v roce 1949.

„V Austrálii bylo jaro a jaro je všude krásné. Viděla jsem vycházet slunce, a když jeho paprsky ozlatily zemi, bylo tu tolik krásy, že jsem se nemohla vynadívát... A pak se pobřeží zdvihalo přímo do výše a na těchto strmých březích byly vybudovány překrásné domy a zahrady plné zeleně. Při vzpomínce na oba filmy, jež, jak se zdálo, ukazovaly to nejhorší, a po sedmidenní jízdě podél australských břehů, jež svou výškou jako by chránily zemi od pohledu zvenku, bylo to panorama nepopsatelné krásy. Pluli jsme pomalu, když se před námi objevila ohromná konstrukce mostu, jež spojovala oba břehy zálivu.“⁵⁵ Touto konstrukcí měla spisovatelka na mysli Sydney Harbour Bridge.⁵⁶

Uprchlíci byli často ubytováni v hostelech. Cigler ve své doktorské práci zmiňuje, že nově příchozí byli ubytováni v oddělených ubikacích pro manžele a jednolůžkových pokojích pro ty, kdo přijeli sami. Nově příchozím byla také poskytnuta finanční podpora, ze které byly odečteny náklady na ubytování a stravu, takže jim zbylo dost na osobní výdaje.⁵⁷ Přesně takto to zmiňuje i ve své výpovědi Ljuba Voyt.⁵⁸

[...] Ubytování jsme dostali v hostelu, kde jsme bydleli na patře s balkonem. Strava byla zajištěná a dostávali jsme i malou podporu od státu [...].⁵⁹

Jednou z podmínek v rámci integrace bylo zvládnutí anglického jazyka na komunikativní úrovni.

---

⁵⁴ Rozhovor se Sylvou McKeon vedl Pavel Danyi dne 5. 3. 2024. Zvuková nahrávka je uložena v soukromé dokumentaci autora. Přepis je přiložen jako příloha 1 této bakalářské práce.

⁵⁵ MILLER, Jaroslav. *Český exil v Austrálii*. Praha: Academia, 2014. ISBN 9788074223129.

⁵⁶ PORT AUTHORITY OF NEW SOUTH WALES. Sydney Harbour. *Portauthoritynsw.com.au* [online]. © 2024 [cit. 2024-02-02]. Dostupné z: <https://www.portauthoritynsw.com.au/sydney-harbour/>

⁵⁷ CIGLER, Michael. *The 1948 and 1968 Czech Refugee Settlers in Australia: A Comparison of the Settlement and Integration Processes Among Two Waves of Settlers*. Geelong, 1986. Thesis (Ph. D.). Deakin Universit.

⁵⁸ Rozhovor s Ljubou a Jurem Voyt, vedl Pavel Danyi dne 5. 3. 2024. Zvuková nahrávka je uložena v soukromé dokumentaci autora. Přepis je přiložen jako příloha 2 této bakalářské práce.

⁵⁹ Tamtéž.

[...]Absolvovali jsme tam také tříměsíční anglické kurzy, ale moc jsme se nenaučili. Jen základní fráze [...]. ⁶⁰

Ljuba a Juro měli odlišné zkušenosti. Zmiňují, že existovala v hostelu nástěnka s nabídkou práce a také kancelář, ve které ve které byl zaměstnanec, který podporoval uprchlíky v hledání práce. Na základě pohovorů s exulanty jim byla doporučena práce a také domluven pohovor. Ljuba popisuje své první zkušenosti s jistým nadhledem.

[...] Po absolvování kurzu přišel někdo s tím, že potřebují tři lidi pro natáčení krátkého filmu. Dostali jsme kamery a šli jsme do města. V té době jsem s angličtinou a televizí neuměla absolutně nic. Nevím jak, ale zase jsme to zvládli[...]. ⁶¹

Jurovi tehdy byla nabídnuta práce až ve vzdálené Adelaide, protože měl pracovní zkušenosti se vzduchovou technikou, která v Západní Austrálii nebyla tolik vyhledávána.

[...] Po čas studia jsem si už hledal práci. Jednou jsem navštívil šéfa té kanceláře, se kterým se o tom dalo diskutovat. No a říkal: „bohužel vakuové technik se v Západní Austrálii moc nevyskytují, ale co si pamatuju, tak v Adelaide je optická společnost.“ Tak mi řekli: „Jestli chceš, tak ti zařídíme cestu i ubytování na jednu noc“[...]. ⁶²

Často se ale stávalo, že pohovory nebyly tak úspěšné, jak se mohlo zdát. Juro například první nabídku, za kterou cestoval až do vzdáleného Adelaide, nezískal.⁶³
*[...] My ti nemůžeme dát zprávu okamžitě, my ti pošleme nějakou zprávu, dopis nebo něco takovýho. No a na tu zprávu čekám do dneška [...].*⁶⁴ Později Juro dostává práci na univerzitě v Perthu.

[...] V té stejné kanceláři, co jsem dostal pracovní nabídku, mi bylo doporučeno jít se zeptat na univerzitu. Tak jsem na tu univerzitu šel, Ljuba a další přátelé mi pomohli

---

⁶⁰ Rozhovor s Ljubou a Jurem Voyt, vedl Pavel Danyi dne 5. 3. 2024. Zvuková nahrávka je uložena v soukromé dokumentaci autora. Přepis je příloha 2 této bakalářské práce.

⁶¹ Rozhovor s Ljubou a Jurem Voyt, vedl Pavel Danyi dne 5. 3. 2024. Zvuková nahrávka je uložena v soukromé dokumentaci autora. Přepis je příloha 2 této bakalářské práce.

⁶² Tamtéž.

⁶³ Tamtéž.

⁶⁴ Tamtéž.

s překladem [...] Následně byla smlouva prodloužena na jeden a půl roku, poté na tři dny, a nakonec na tři roky. To vše se událo během sedmi měsíců, kdy jsem získal stálé zaměstnání, které mám dodnes [...].⁶⁵ Sylva vypráví svůj příběh s hledáním práce jako velkou výzvu. Její zkušenosti a angličtina nejsou na takové úrovni, aby si mohla dovolit lepší práci, ale svůj boj nevzdává.⁶⁶

[...] Jednoho sobotního rána koupila Sydney Morning Herald, tehdy velké noviny, plné stránek a stránek pracovních nabídek. Byl rok 1971. V té době byla ženská – stavař v Austrálii něco neslýchaného. Samozřejmě jsem se nemohla ucházet o ty „správné“ ženské práce jako zdravotní sestra, sekretářka nebo učitelka. Na to jsem neměla ani jazyk ani vzdělání. Z těch stovek nabídek jsem našla jenom 3 zaměstnání, která bych dělat mohla. Dostala jsem všechna tři. Vzala jsem práci, kde se zpracovávaly údaje pro počítače.⁶⁷

O ty jsem se už dávno zajímala a učila jsem se z knížek z knihovny, co jsem mohla. Tuto práci jsem vzala, [...] daleko ode všeho. I když jsem v účtárně nikdy nepracovala, nebyl problém. Díky této práci jsem doufala, že se konečně k těm počítačům dostanu. Když jsem tam byla dva týdny, zavolali mi z jednoho z těch dalších podniků a nabídli mi víc peněz. Bylo to lákavé, ale já už jsem se v té první práci zabydlela a nechtěla jsem se vzdát přístupu k počítačům. Co jsem ovšem nevěděla, bylo to, že se data v Sydney pouze zpracovávala a poté se posílala do Melbourne, kde měli ten počítač [...].⁶⁸

2.6 Sociální integrace

Pokud vezmeme v úvahu fakt, že narátoři původně ovládali pouze základy anglického jazyka, můžeme předpokládat, že jejich integrace mezi Australany probíhala na individuální bázi. Podle Ciglera také víme, že Austrálie v té době vnímala situaci v Československu v roce 1968 velmi vážně a tato problematika byla

---

⁶⁵ Tamtéž.

⁶⁶ Rozhovor se Sylvou McKeon vedl Pavel Danyi dne 5. 3. 2024. Zvuková nahrávka je uložena v soukromé dokumentaci autora. Přepis je příloha 1 této bakalářské práce.

⁶⁷ Rozhovor se Sylvou McKeon vedl Pavel Danyi dne 5. 3. 2024. Zvuková nahrávka je uložena v soukromé dokumentaci autora. Přepis je příloha 1 této bakalářské práce.

⁶⁸ Tamtéž.

pravidelně diskutována v médiích. Vlna solidarity Australanů se rozšířila napříč Austrálií, a proto měli příchozí ze zemí východního bloku, převážně z Československa, ještě větší podporu.⁶⁹ Vnímání podpory Australanů popisuje narátorka Ljuba, která v té době pracovala také jako uklízečka domácností.

*[...] moje první práce bylo uklízení. Jednou jsem se setkala se svojí známou [...] Řekla mi: „Viš co, já ti pár domů na úklid dám, a když budeš mít jednoho, dostaneš dalšího. Poznáš, když to bude ten pravý čas[...]“.*⁷⁰

Ljuba a Jaroslav byli později pozváni na pravidelné večírky lidí, u kterých Ljuba uklízela, popisuje, že se jedná o okruh vysoce vzdělaných lidí, kteří nikdy proti nim neměli žádné předsudky.⁷¹

*Měla jsem štěstí, že jsem se setkala s tolika inteligentními lidmi, kteří mě brali vážně a věděli, že potřebuji peníze (ne že bych byla hloupá nebo něco podobného)[...].*⁷²

Ljuba dále vzpomíná na vánoční večírek, na který každý z příchozích něco uvaří a přinese s sebou.⁷³

*[...] no ale tak jsme ho přinesli, toho kotel, protože tam bylo 30 lidí, a Juro mi říká: „Ten tvůj salát byl snědený jako první, o řízky neměli zájem.“ Tak jsme odcházeli – měli dárky a bonboniéry, že si neměl pocit [...] že jsi něco míň než oni. Ale že tě berou úplně normálně[...].*⁷⁴

Zajímalo mě, zda v rámci integrace měli narátoři možnost potkat také emigranty z roku 1948. Sylva popisuje své zkušenosti jako velmi pozitivní.

[...] Tehdejším uprchlíkům z roku 1948 jsme říkali „Staročechi“[...] Starali se o nás, jak jen to šlo. Například nás vyzvedli z hostelu autem a zavezli na piknik na pláž. Protože jsme neměli žádné plavky, posbírali mezi svými známými obnošené. Nikdo z nich ale neměl

---

⁶⁹ CIGLER, Michael. *The 1948 and 1968 Czech Refugee Settlers in Australia: A Comparison of the Settlement and Integration Processes Among Two Waves of Settlers*. Geelong, 1986. Thesis (Ph. D.). Deakin University.

⁷⁰ Rozhovor s Ljubou a Jurem Voyt, vedl Pavel Danyi dne 5. 3. 2024. Zvuková nahrávka je uložena v soukromé dokumentaci autora. Přepis je přiložen jako příloha 2 této bakalářské práce.

⁷¹ Tamtéž.

⁷² Tamtéž.

⁷³ Tamtéž.

⁷⁴ Tamtéž.

malé kluky jako my, a tak jim koupili plavky, kloboučky, kyblíčky a lopatky, aby si měli s čím hrát. Jednou nám přivezli do hostelu pytel plný pomerančů. Řekli, že jich mají spoustu na zahradě a ať je rozdáme. Pro nás to byla vzácnost. Dlouho jsme neměli jídlo, na které jsme byli zvyklí, takže když nějaká paní přivezla mísu bramborového salátu nebo bábovku, byla to pro nás úplná slavnost [...].⁷⁵

Staročechy potkali také Ljuba a Juro, kteří se začlenili do Československého klubu v Perthu. Juro ale zmiňuje, že původně neměli příchozí mezi sebou dobré vztahy.⁷⁶

[...] My jsme sem donesli něco nového, i když club už existoval 25 let a ti původní neměli moc už zájem, více se totiž začlenili do toho australského života. My jsme sem donesli takovou soudržnost, takové přátelství. Oni měli mezi sebou takovou nevraživost, takže když jsme sem došli, tak ten klub měl novou krev. Snažili jsme se udělat silvestr a různé akce a pokoušeli jsme se dát dohromady ty rozkmotřené tábory[...].⁷⁷

Ljuba se také zapojuje do rozvoje československé komunity tak, že zakládá spolu s kamarádkou časopis pod názvem Klokan.⁷⁸

[...] Když jsme sem přišli, existoval už tu jakýsi klubový informační bulletin, spíše oznamovatel, pro informování členů o existenci klubu. Po čase, když nás tu přibylo, jsme se s kamarádkou rozhodly založit vlastní magazín pro nás nazvaný Klokan [...].⁷⁹

O několik let později se Ljuba zapojila do budování slovenské školy pro zdejší děti emigrantů.

[...] Slovenka ve výboru české školy, která chtěla založit slovenskou školu. Měla problém najít učitelky, a tak požádala mě a moji kamarádku Martu, abychom jí pomohly s rozjezdem. Začaly jsme s výukou pro děti od 3 do 12 let, s cca 20–25 studenty [...].⁸⁰

---

⁷⁵ Rozhovor se Sylvou McKeon vedl Pavel Danyi dne 5. 3. 2024. Zvuková nahrávka je uložena v soukromé dokumentaci autora. Přepis je příloha 1 této bakalářské práce.

⁷⁶ Rozhovor s Ljubou a Jurem Voyt, vedl Pavel Danyi dne 5. 3. 2024. Zvuková nahrávka je uložena v soukromé dokumentaci autora. Přepis je příloha 2 této bakalářské práce.

⁷⁷ Tamtéž.

⁷⁸ Tamtéž.

⁷⁹ Tamtéž.

⁸⁰ Tamtéž.

3 ETICKÝ PROBLÉM: POHLED KOMUNISTICKÉ PROPAGANDY A POHLED EMIGRANTŮ

Abych mohl vytvořit rešerši článků v mezidobí 1968–89, bylo nutné zjistit, zda existuje nějaká reálná databáze nebo zdroj, který by evidoval články periodik publikované po roce 1968 k tématu exilu. Vzhledem k tomu, že v tehdejšímu komunistickém Československu nebyl zájem o publikace exulantů, využil jsem digitální databázi Kramerius Národní knihovny České republiky, jež je největší knihovnou v Česku a zároveň jednou z nejstarších českých veřejných knihoven.⁸¹ S pomocí oddělení referenčních a meziknihovnických služeb jsem získal velmi omezené množství článků. Byla mi také doporučena online databáze, která uchovává digitální obsah tehdejšího periodika Hlas domova, jenž byl jedním z prvních periodik československých exulantů ve světě.⁸²

Pro analýzu obsahu jsem nicméně vybral článek Robertův první sníh časopisu Vlasta a dále Hlas domova. Článek Robertův první sníh jsem vybral proto, že popisuje příběh exulanta, který opustil tehdejší Československo se svojí ženou a emigrovali do Austrálie. Otec a jeho syn Robert ale přicestovali zpět do Československa, avšak bez matky. Článek detailně vystihuje, jakým způsobem tehdejší média procházela cenzurou. Naopak Hlas domova reflektoval tehdejší dobu z pozice vnějšího pozorovatele bez cenzury a vlivu politického nátlaku. Nejprve popíšu obsah těchto článků a jejich sdělení v komparaci s výpověďmi narátorů. Na závěr využiji článek Jak chutná svoboda časopisu Hlas domova a pomocí metody Poetrova boxu se pokusím odpovědět na etické otázky.

---

⁸¹ NÁRODNÍ KNIHOVNA ČESKÉ REPUBLIKY. „O knihovně“. *Text.nkp.cz* [online]. © 2021 [cit. 2024-02-02]. Dostupné z: <https://text.nkp.cz/nkp-old/o-knihovne>

⁸² JACH. Hlas domova. In: *Ustrcr.cz* [online]. © 2024 [cit. 2024-02-02]. Dostupné z: <https://www.ustrcr.cz/uvod/skupina-vyzkumu/hlas-domova/>

3.1 Analýza článku Oldřicha Dudka

Název: Robertův první sníh (DUDEK, O., 1972)

Článek byl publikován v magazínu *Vlasta* dne 1. 3. 1972. Jedná se o rozhovor mezi Oldřichem Dudkem jako redaktorem a exulantem Vítězslavem Raus, který se navrátil se svým dvouletým synem Robertem z Austrálie do Československa. Článek obsahuje celkem 22 otázek. Hned v jeho samotném úvodu je vytvořen popis Vítězslava jako vyhublého emigranta, utečence a snílka, jenž si zapaluje jednu cigaretu od druhé. Dozvídáme se, že respondent přiletěl z Austrálie, země, která není dobrodružná jako Amerika s vysokou kriminalitou a honbou za penězi. V Austrálii nic takového není. Popisuje také, že v táboře pro uprchlíky nebyly podmínky důstojné člověka. Narátorka Sylvia McKeon ve své výpovědi ale tvrdí, že byli umístěni ve škole a že podmínky sice nebyly tolik příznivé, nicméně vždy měli co jíst a kde spát.⁸³ Vítězslav Raus v rozhovoru také zmiňuje, že Češi jsou národ, který v emigraci nedrží při sobě, nestýkají se a nevědí o sobě. Další výpovědi v tomto článku bylo, že Češi neměli dobrou pověst a že starousedlíci z roku 1948 okrádali nově příchozí a že šidili ostatní. Z výzkumu podle Ciglera ale víme, že Australané věděli často o situaci v tehdejší Československu z médií a podporovali nově příchozí, pomáhali jim s hledáním práce, s ubytováním či jakoukoliv solidární pomocí.⁸⁴ Sylvia McKeon se svojí rodinou získali hned ubytování v hostelu a finanční podporu. Ve své výpovědi také zmiňuje, že si velmi brzo s manželem našli práci a starousedlíci přicházeli i s českým jídlem na jejich hostel.⁸⁵ Svou frustraci z náročnosti práce a toho, že neměl respondent čas na svoji ženu, popisuje jako vyčerpávající a zároveň tak, že jejich Vánoce byly bez peněz. Zajímavostí je, že Vítězslav Raus zmiňuje, že se pokusil jako svobodný člověk bojovat a získat po

---

⁸³ Robertův první sníh. *Vlasta*, 1972, roč. 26, č. 9, s. 23. ISSN 0139-6617. Dostupné také z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:4d6c2ce0-a359-11e5-b770-5ef3fc9ae867>

⁸⁴ CIGLER, Michael. *The 1948 and 1968 Czech Refugee Settlers in Australia: A Comparison of the Settlement and Integration Processes Among Two Waves of Settlers*. Geelong, 1986. Thesis (Ph. D.). Deakin University.

⁸⁵ Rozhovor se Sylvou McKeon vedl Pavel Danyi dne 5. 3. 2024. Zvuková nahrávka je uložena v soukromé dokumentaci autora. Přepis je přiložen jako příloha 1 této bakalářské práce.

svém rozchodu ženu. Po příchodu do zdejšího klubu v Sydney ovšem zjistil, že ženy tancují s ženami a muži s muži. Doplnuje také, že velké procento lidí kouří marihuanu a že jsou zde lidé, kteří uznávají lásku ke stejnému pohlaví, což v jeho očích bylo takové prostředí, ve kterém nechce vychovávat své dítě. Popisuje, že z těchto důvodů se chce vrátit zpět, ale že měl velké obavy z přijetí, načež vše dopadlo dobře.⁸⁶

3.2 Analýza článku Marcely Čechové

Název: Jak chutná svoboda? (ČECHOVÁ, M., 1968)

Článek „Jak chutná svoboda“ od Marcely Čechové, publikovaný 14. října 1968 v československém exilovém periodiku v Austrálii, nahlíží na autorčinu skutečnou zkušenost v době před 21. srpnem 1968, kdy lidé měli pocit, že v Československu zavládla svoboda projevu a myšlení. Autorka uvádí, že i před eskalací událostí v Československu v roce 1968 nemohli redaktoři veřejně publikovat ani vyjádřit své názory v médiích a informovat veřejnost pravdivě bez cenzury, i když měli lidé pocit svobodnějšího prostředí. Popisuje, že v redakci byla místnost obsazená muži v civilu a vedoucí vydání byl povinen jim přinést všechny materiály, které měly být otištěny. Ti poté buď články schválili k publikaci, nebo je pozastavili a nařídili, aby nebyly otisknuty. Existoval také seznam témat, o kterých redaktoři nesměli psát, například o metodách práce Veřejné bezpečnosti, o majetkových poměrech – zkrátka, nebylo možné zmiňovat témata, která by vyvolala jakékoliv pochyby o správnosti komunistické politiky.⁸⁷ V kontextu cenzury se krátce zmiňuje narátorka Ljuba Voyt, která pracovala v Československém rozhlasu jako produkční výrobního štábu o dvanáct let později. Jedním z důležitých faktorů a podmínek pro podobný typ práce bylo členství

---

⁸⁶ Robertův první snůh. *Vlasta*, 1972, roč. 26, č. 9, s. 23. ISSN 0139-6617. Dostupné také z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:4d6c2ce0-a359-11e5-b770-5ef3fc9ae867>

⁸⁷ ČECHOVÁ, Marcela. Jak chutná svoboda? *Hlas domova*, 1968, roč. XVIII, č. 21, s. 4, Dostupné také z: https://files.scripturnum.cz/scriptum/hlas-domova/hlas-domova_1968_21_ocr.pdf

v komunistické straně. Ostatní narátoři ve svých výpovědích své zkušenosti s médií a obsahem článků nezmiňují.⁸⁸ Jak si ale vysvětlit, že by média byla cenzurována a zároveň podávala obsah čtenářům s volnější cenzurou? Marcela Čechová popisuje, že i někteří cenzoři byli benevolentnější a v komunikaci s redaktory měli již naučené, co znamená článek publikovat, co nikoliv. Stávalo se tedy, že se dostalo na veřejnost něco, co vzbudilo mnoho děkovných ohlasů, ale také výhrůžek ze strany pracovníků komunistické strany. Autorka článku dále detailně popisuje ráno 21. srpna 1968, kdy okupanti v tanku mířili do oken její rodiny a byli v těsné blízkosti redakce, kde pracovala. Stejně napětí zmiňuje ve své výpovědi narátorka Sylvia McKeon, která detailně popisuje tanky na náměstí a také v blízkosti jejího domova či strach mít večer doma rozsvícená světla. Článek se později zaměřuje na detaily a situaci v redakci, která byla obklíčena vojáky, později také popisuje snahu tisknout články v místech, kde to ještě bylo možné, například ve vědeckém ústavu. Autorka popisuje detailně nemocnici na Karlově náměstí v Praze, která byla rozstřílena, mrtvá těla mužů, kteří bránili nájezdu tanků v ulicích. Zmiňuje, jak byly všechny původní články, které nebyly napsané v souladu s vládnoucí ideologií, zničeny, včetně snahy publikovat zejména zprávy informující například mládež vstupující do komunistické strany. Z obsahu a popisu autora je zřejmé, že situace v tehdejší Československu po 21. srpnu 1968 byla extrémní a neúnosná.⁸⁹ Forma textu obsahu a sdělení autorky je autobiografickým memoárem, který potvrzuje sdělení narátorky Sylvie McKeon.

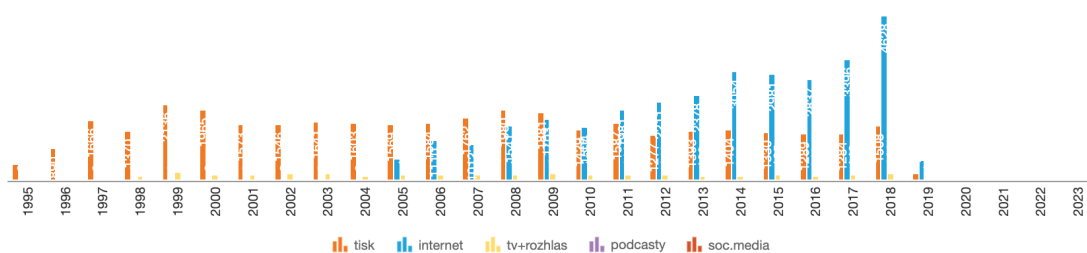
⁸⁸ Rozhovor s Ljubou a Jurem Voyt, vedl Pavel Danyi dne 5. 3. 2024. Zvuková nahrávka je uložena v soukromé dokumentaci autora. Přepis je přiložen jako příloha 2 této bakalářské práce.

⁸⁹ ČECHOVÁ, Marcela. Jak chutná svoboda? *Hlas domova*, 1968, roč. XVIII, č. 21, s. 4, Dostupné také z: https://files.scriptum.cz/scriptum/hlas-domova/hlas-domova_1968_21_ocr.pdf

3.3 Rešerše zdrojů mediálního prostoru Anopress

V této části se zaměřím na systém Anopress, což je online databáze článků a mediálního obsahu, která umožňuje uživatelům přístup k rozmanitým informacím z různých zdrojů. Při rešerši jsem zkoumal frekvenci klíčových slov spojených s tématy emigrace v období **od 1. ledna 1995 do 31. prosince 2023**. V Anopressu jsem využil hlavního textového vyhledávacího panelu, zadal klíčová slova *emigrace a exil*, k filtraci použil možnost „Graf“ a v sekci rozšířeného vyhledávání nastavil datумы od-do pro určení časového rozmezí. Při vyhledání klíčového slova „Emigrace“ systém našel celkem 100 686 článků. Nejvíce článků, konkrétně 4 628, bylo publikováno v roce 2018, a to převážně na internetu. Naopak, nejnižší počet článků, celkem 462, byl zaznamenán v roce 1995, kdy byly tyto články publikovány převážně v tištěné formě. Po roce 2019 nebyl indexován žádný další obsah.

Přehled výsledků vyhledávání klíčového slova *Emigrace* v rozmezí od 1. ledna 1995 do 31. prosince 2023 Zdroj grafu: Anopress

4 ETICKÝ POHLED PODLE METODY POTTER BOX

V této části se zaměřím na etický rozbor článku „*Robertův první sníh*“⁹⁰ od autora Oldřicha Dudka, který byl publikován 1. března 1972 v tištěném magazínu *Vlasta*. Vybral jsem si tento článek proto, obsahuje v mnoha tvrzení odlišná fakta v komparaci s tím, co poskytly narátoři ve svých výpovědích. Rád bych tímto upozornil na zaujatost a zkreslení obsahu včetně způsobu, jakým autor článku předkládá informace čtenářům v kontrastu současné novinářské etiky. Pomocí metody Potter box se následně pokusím řešit etické otázky. Nejprve definuji problém, dále hodnoty, principy, loajality a uzavřu tento rozbor etickým závěrem. Je tak důležité zmínit, že i přestože může být článek svým obsahem v rozporu s etickými zásadami aktuální žurnalistiky, je klíčové poukázat na to, že byl publikován v období, kdy média v Československu podléhala státnímu dohledu.

4.1 Fakta a definice problému

Aby bylo možné analyzovat etický problém, je důležité nejprve sepsat samotnou definici faktů a problémů:

- Autor článku používá jazyk, který působí zaujatě a manipulativně.
- Autor využívá poetické prvky, jako je představa, že by kouzlem přivolal matku respondentova dítěte, která ho opustila.
- Popis situace v Austrálii, který respondent poskytl, obsahuje neověřené informace o sociálních trendech, což může být zavádějící.

---

⁹⁰ Robertův první sníh. *Vlasta*, 1972, roč. 26, č. 9, s. 23. ISSN 0139-6617. Dostupné také z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:4d6c2ce0-a359-11e5-b770-5ef3fc9ae867>

4.2 Hodnoty

Další část Potterova boxu jsou hodnoty, ve kterých je nutné identifikovat klíčové hodnoty pro daný etický problém. V rámci našeho článku se převážně jedná:

Respekt: Proč autor popisuje svého respondenta jako snílka, nebo emigranta?

Nestrannost: Proč neustále zmiňuje poeticky matku, tu, která opustila partnera a dítě, aby mohla zůstat v Austrálii?

Důvěryhodnost obsahu: Proč autor neopírá výpovědi respondenta o odborné články, či fakta.

Objektivita – Proč autor hodnotí a komentuje názor na situaci a své frustrace na danou situaci?

4.3 Principy

Třetí částí Poetrova boxů jsou stanoveny principy jakožto soustava etických systémů. Díky tomu můžeme zhodnotit morální dilemata. Jestliže se zaměříme na deontologický přístup, obsah článku v rámci pravidel novinářské etiky není objektivní a staví výpověď respondenta jako jediné možné východisko pravdivé výpovědi. Zaujatost autora v obsahu, kde popisuje postavy negativně a vyjadřuje svůj pohled na situaci nerespektuje aktéry výpovědi v rozhovoru a nebyl zde ani prostor, pro vyjádření všech osob, kterých se daný rozhovor týká.

V rámci utilitaristického přístupu při analýze obsahu článku přináší zkreslené a potenciálně škodlivé zobrazení jednotlivců či skupin. Konsekvencialistický pohled jakožto důsledky pro postavy v článku a důsledky pro čtenáře převažují škodlivé důsledky nad jakýmkoliv potenciálními přínosy.

4.4 Loajality

V čtvrté části metody Potter Box, která se zabývá loajalitou, se analyzují závazky a odpovědnosti, které má autor vůči různým skupinám zainteresovaných stran. Tato část posuzuje, kdo jsou hlavními adresáty autorovy odpovědnosti a jaké loajality mohou ovlivnit jeho rozhodování. V našem případě se jedná:

- Čtenáři a veřejnost
- Respondent
- Exulanti
- Rodinný příslušníci respondenta a zmiňovaných osob

4.5 Závěr etického rozboru

Jedním z klíčových pravidel novinářské etiky je objektivita a nestrannost. Je zásadní, aby novinář vyvíjel maximální úsilí, aby informoval co nejobektivněji a poskytoval vyvážený pohled na dané téma. V případě článku "Robertův první sníh" od Oldřicha Dudka se zdá, že reportér mohl lépe zvládnout prezentaci postav a kontextu, ve kterém se odehrává jejich příběh. Autor mohl více využít příležitosti k vyjádření hlavního aktéra, Vítězslava Rause, a dalších osob, které jsou přímo zainteresovány nebo ovlivněny popisovanými událostmi. Místo toho, aby byly některé aspekty života v Austrálii a následného návratu do Československa prezentovány jednostranně nebo s předsudky. Jak jsem již ale zmínil, jednalo se o článek, který vyšel v době, kdy ne každé tištěné slovo mohlo být publikováno bez cenzury a politického dozoru.

5 MEDIÁLNÍ VÝSTUP

V rámci mého bakalářského projektu jsem se zaměřil na spojení fotografie a plakátu jako dvou silných mediálních nástrojů. Série fotografií bude tvořit srdce výstavy s názvem Exil 68+, která se zaměří na životy československých exulantů po roce 1968 v Austrálii. Plakát pak bude sloužit jako klíčový propagační nástroj, který pomůže šířit povědomí o výstavě a přilákat návštěvníky.

5.1 Fotografie

Fotografování a oslovování respondentů představovalo v mém bakalářském projektu jednu z největších výzev. Nábor ochotných účastníků focení nebyl zrovna jednoduchý, často jsem se setkal s odmítnutím. Po sérii neúspěchů, kdy jsem se pokoušel oslovit potenciální respondenty na sociálních sítích a také telefonicky, jsem se nakonec setkal s manželským párem Ljuby a Jury Voyt, kteří jsou aktivními členy a spoluorganizátory v československé komunitě v Perthu. Jejich svědectví a výpovědi zdůraznily důležitost komunitního života a aktivního zapojení do exilových aktivit. Ljuba a Juro jsou totiž nedílnou součástí československé komunity v Perthu. Díky jejich obětavosti a organizátorským dovednostem se tato komunita a exilový časopis Klokan stále udržuje v přátelském duchu a pohromadě. Napadlo mě tedy vyfotografovat jejich den, kdy se připravují na komunitní kulturní akci, a to od přípravy až po závěr doplněné o prostředí ve kterém žijí. Fotografickou sérii vedl Mgr. Pavel Matela.

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

Odkaz na elektronické umístění fotografií:

<https://owncloud.cesnet.cz/index.php/s/fu42EYkevQzNMI4>

5.2 Návrh plakátu

Cílem plakátu bylo upozornit na probíhající výstavu pod názvem Exil 68+ pořádanou v rámci tohoto bakalářského projektu. Plakát byl vytvořen pomocí grafického a prototypovacího nástroje Figma a dále upravován v nástroji Adobe Ilustrátor pod vedením Mgr. Dity Krouželové. Dominantou plakátu je černobílá fotografie manželů Voyt v období před útekem do Austrálie.

Odkaz na elektronické umístění plakátu:

<https://owncloud.cesnet.cz/index.php/s/nLXoGGn9we5dhZK>

6 ZÁVĚR BAKALÁŘSKÉHO PROJEKTU

Hlavním tématem tohoto bakalářského projektu byla emigrace československých občanů do Austrálie po roce 1968. Cílem bylo prozkoumat situaci v Československu krátce před okupací v roce 1968 a po ní, zjistit důvody, které vedly obyvatele k odchodu z Československa, průběh jejich cesty a následnou integraci do australské společnosti. Tato témata byla zodpovězena v hlavní kapitole nazvané "Cesta za novým životem", ve které jsem se snažil srovnat výpovědi narátorů s historickými fakty, jak je známe z dostupných historických pramenů. Pomocí metody orální historie jsem zkoumal výpovědi respondentů, kteří se podělili o své osobní zkušenosti a jejichž vyprávění sloužilo jako hlavní zdroj pro tento bakalářský projekt. Zodpovězeny byly všechny výzkumné otázky.

I přesto, že mezi narátory byl až dvanáctiletý rozdíl v čase jejich útěku z tehdejšího Československa, byl hlavním důvodem jejich odchodu nesouhlas s komunistickými represemi a jeho samotnou ideologií. Z výpovědí je patrné, že situace Sylvie McKeon v roce 1968 byla mnohem napjatější než u Ljuby a Jury Vojt, kteří odešli v roce 1980. V obou případech nebyla Austrálie primární destinací pro jejich nový život; USA nebo Kanada byly preferovanější, neboť se zdály být blíže Evropě a nabízely jistější podmínky. Také znalosti narátorů o těchto zemích byly mnohem rozsáhlejší než o Austrálii, o které toho mnoho nevěděli. Kratší čekací doba na udělení víz a povolení k pobytu v Austrálii byly klíčovými faktory, které ovlivnily jejich rozhodnutí. Cesta do Austrálie byla podle narátorů dlouhá a nepohodlná. Nicméně, přiznávají, že se zcela jistě nedala srovnat s cestou československých uprchlíků z roku 1948, kteří pluli do Austrálie lodí.

Po příjezdu čekalo imigranty kromě zajištěného ubytování také řada výzev jako studium anglického jazyka, hledání práce a integrace do Australské společnosti. Zajímavým aspektem byla setkání s původními starousedlíky, kteří do Austrálie emigrovali již v roce 1948 jejichž podpora nově příchozích byla velmi přátelská a pozitivní. Australská společnost byla nově příchozím také velmi

otevřená a o situaci v Československu velmi dobře informována médii. Právě díky tomu byla integrace do společnosti snadná a nově příchozí mohli brzy najít práci, opustit centra pro uprchlíky, přesídlit do důstojnějšího bydlení a začít tak nový život v nové zemi. Na konci rozhovorů jsem se zeptal, zda narátoři litují svého rozhodnutí opustit Československo. V obou případech by své rozhodnutí nikdy nezměnili, což budí přesvědčení, že i přes všechna úskalí a překážky ví, že nakonec žijí na správném místě a udělali správné rozhodnutí.

Na závěr bych chtěl zmínit, že tento projekt a výzkumná metoda orální historie byla pro mě velmi příjemnou zkušeností, která mi umožnila poznat lidi s jedinečnými příběhy a zkušenostmi a přesvědčili mě o tom, že i když nám život naděluje překážky s nejistým koncem, je potřeba jimi čelit a nevzdávat se.

7 ANOTACE

Bakalářská projekt se zabývá exilem Čechoslováků do Austrálie po roce 1968 z perspektivy orální historie. Na základě výpovědí pamětníků zkoumá motivace k emigraci, nástrahy adaptace na nový život v cizí zemi a přínos těchto lidí pro australskou společnost. Práce využívá metodu orální historie, která umožňuje zachytit a analyzovat osobní zkušenosti pamětníků. Výpovědi respondentů jsou konfrontovány s dobovými prameny a odbornou literaturou, čímž se zajišťuje jejich věrohodnost a zasazení do širšího historického kontextu. Součástí tohoto projektu je mediální výstup v podobě fotografické prezentace doplněné o grafiku, jejímž výstupem je plakát.

Příjmení a jméno autora: Pavel Danyi

Název fakulty a katedry: Cyrilometodějská teologická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci, Katedra komunikačních studií

Název bakalářského projektu: Exil do Austrálie po roce 1968 pohledem orální historie

Jméno vedoucího bakalářského projektu: doc. Tomáš Parma, Ph.D. et Ph.D.

Počet stran: 77

Počet příloh: 2

Počet titulů použité literatury:

Rok obhajoby: 2024

Klíčová slova: Exil; Austrálie; Emigrace; 1968

8 ABSTRACT

The bachelor's project focuses on the exile of Czechoslovaks to Australia after 1968 from the perspective of oral history. Based on the testimonies of witnesses, it explores the motivations for emigration, the challenges of adapting to a new life in a foreign country, and the contributions of these individuals to Australian society. The work uses the method of oral history, which allows capturing and analysing the personal experiences of the witnesses. The testimonies of the respondents are confronted with contemporary sources and scholarly literature, ensuring their credibility and placing them in a broader historical context. Part of this project is a media output in the form of a photographic presentation complemented by graphics, the result of which is a poster.

Author's surname and first name: Pavel Danyi

Name of the faculty and study programme: The Sts. Cyril and Methodius Faculty of Theology, Palacký University in Olomouc, Ethics and Culture in Media Communication

Title of bachelor project: Exile to Australia after 1968 from the perspective of oral history

Name of the supervisor of the bachelor project: doc. Tomáš Parma, Ph.D. et Ph.D.

Number of pages: 77

Number of appendices: 2

Number of titles of literature used: 8

Year of defence: 2024

Keywords: Exile; Australia; Emigration; 1968

9 BIBLIOGRAFIE

9.1 Monografie

1. CIGLER, Michael. *The 1948 and 1968 Czech Refugee Settlers in Australia: A Comparison of the Settlement and Integration Processes Among Two Waves of Settlers*. Geelong, 1986. Thesis (Ph. D.). Deakin Universit.
2. WILLIAMS, Kieran. *The Prague Spring and its Aftermath: Czechoslovak Politics, 1968-1970*. Cambridge: Cambridge University Press, 1997. ISBN 9780511562990.
3. MILLER, Jaroslav. *Český exil v Austrálii*. Praha: Academia, 2014. ISBN 9788074223129.
4. VANĚK, Miroslav a kol. *Orální historie: Metodické a „technické“ postupy*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta, 2003. ISBN 80-7285-045-8.
5. ČECHOVÁ, Marcela. Jak chutná svoboda? *Hlas domova*, 1968, roč. XVIII, č. 21, s. 4, Dostupné také z: https://files.scriptum.cz/scriptum/hlas-domova/hlas-domova_1968_21_ocr.pdf
6. *Mladý svět*. Praha: Mladá fronta, 1959-2005. ISSN 0323-2042.
7. *Hlas domova*. Československý exilový časopis, 1950–1979.
8. Robertův první sníh. *Vlasta*, 1972, roč. 26, č. 9, s. 23. ISSN 0139-6617. Dostupné také z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:4d6c2ce0-a359-11e5-b770-5ef3fc9ae867>

9.2 Internetové zdroje

1. BEDRUNKA, Robert. Áčko – Útěk přes železnou oponu. In: *Youtube.com* [online]. 27. 5. 2021 [cit. 2024-03-19]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=AbQRWnXIKgw>
2. INTERNATIONAL ORGANIZATION FOR MIGRATION. IOM Australia. *Australia.ion.int* [online]. © 2024 [cit. 2024-02-02]. Dostupné z: <https://australia.ion.int/>

3. JACH. Hlas domova. In: *Ustrcr.cz* [online]. © 2024 [cit. 2024-02-02]. Dostupné z: <https://www.ustrcr.cz/uvod/skupina-vyzkumu/hlas-domova/>
4. KAVANOVÁ, Lucie. Jaké to bylo, studovat před rokem '89? In: *Vysokeskoly.cz* [online]. 17. 11. 2009 [cit. 2024-02-02]. Dostupné z: <https://www.vysokeskoly.cz/clanek/jake-to-bylo-studovat-pred-rokem-89>
5. NÁRODNÍ KNIHOVNA ČESKÉ REPUBLIKY. „O knihovně“. *Text.nkp.cz* [online]. © 2021 [cit. 2024-02-02]. Dostupné z: <https://text.nkp.cz/nkp-old/o-knihovne>
6. PORT AUTHORITY OF NEW SOUTH WALES. Sydney Harbour. *Portauthoritynsw.com.au* [online]. © 2024 [cit. 2024-02-02]. Dostupné z: <https://www.portauthoritynsw.com.au/sydney-harbour/>
7. VER. Řada rodin přišla ze dne na den o všechno. V roce 1948 komunisté naplno rozpoutali znárodnění. In: *Ct24.ceskatelevize.cz* [online]. 28. 4. 2018 [cit. 2024-02-02]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/domaci/rada-rodin-prisla-ze-dne-na-den-o-vsechno-v-roce-1948-komuniste-naplno-rozpoutali-znarodnovani-79788>.

10 SEZNAM TABULEK

Tabulka číslo 1. Reakce respondentů na otázku: Které z těchto důvodů vás přiměly rozhodnout se pro emigraci do Austrálie? s. 23

11 SEZNAM GRAFŮ

Graf číslo 1. Přehled výsledků vyhledávání klíčového slova Emigrace v rozmezí od 1. ledna 1995 do 31. prosince 2023 Zdroj grafu: Anopress. s. 34

12 PŘÍLOHY

12.1 Příloha 1: Rozhovor se Sylvou McKeon

Sylva: Náš táta byl stavební inženýr a máma byla herečka. Neměli jsme tedy ten „správný“ původ, protože jsme nepatřili mezi proletáře – ale ani jsme nežili v přepychu. Ale díky našemu rodinnému prostředí jsem měla opravdu krásné dětství. Pokud byly nějaké starosti, byly to starosti rodičů. Jako dítě jsem o nich nevěděla a neměla pocit, že by to mohlo být lepší. Byly věci, o kterých jsem byla absolutně stoprocentně přesvědčená. Například, že nikdy nebudeme mít auto, anebo že se v životě nepodívám k moři.

Když jsem skončila osmiletku, říkala jsem si: „No, nevím, co bych měla dělat, tak půjdu na jedenáctiletku, abych měla další tři roky na rozmyšlenou.“ Tak jsem šla a rozmyšlela. Můj největší problém byl, že jsem se nechtěla omezit jen na jednu věc, protože by mi pak chyběly ty ostatní. Chvíli jsem chtěla studovat biologii, chemii, fyziku a kdo ví co ještě, ale bála jsem se, co mi uteče. Nakonec jsem se rozhodla pro matematiku a opustila Zlín, město, kterému jsme my rodáci zásadně neříkali Gottwaldov. Zamířila jsem do Prahy, na matematicko-fyzikální fakultu Karlovy univerzity. Bydlela jsem v malém bytě se třemi tetami, strýcem sestřenicí a bratrancem. Už ani nevím, proč ne na koleji, možná nebylo místo. Spíš jsem, ale chtěla být s milovanou rodinou. Ale to, co mi stačilo na jedenáctiletce, na vysoké nestačilo. Najednou jsem nebyla bez práce mezi nejlepšími a musela jsem studovat, což pro mě bylo něco nového. Na jedenáctiletce jsem se totiž nenaučila učit, a to mi chybělo. Po prvním semestru jsem z vysoké školy odešla, částečně kvůli bydlení. Taky se mi strašně stýskalo. Ale hlavně proto, že mi někdo řekl, že mě doporučili na studia svazáci. V té době, když někdo chtěl studovat, cestovat do zahraničí, získat nové zaměstnání nebo se stěhovat, musel mít povolení od uličního výboru a ti mladší od místní odbočky Svazu mládeže. Jeden z těch svazáků byl otcův žák a chtěl se zalíbit,

tak prý mě na vysokou školu přijali na jeho doporučení. To mě úplně zdrtilo a já si říkala, že mi zase něco prošlo, co si nezasloužím, a tak jsem úplně ztratila motivaci. Z vysoké jsem prostě odešla a šla pracovat na Okresní správu spojů, kde jsem přes telefon potkala svého budoucího manžela.

Kdy jste plánovali odjezd? Jaká byla situace před tímto rozhodnutím a kdy přesně jste se rozhodli pro odchod do Austrálie, pokud se ohlédneme zpět?

Můj tehdejší přítel zrovna přišel z vojny a pracoval u Okresní správy spojů v Kroměříži. Já jsem pak šla na dvouletou nástavbu stavební průmyslovky. Jednou přijel k nám, a: „Hádej co. Řekli mi, že kdybych byl ženatý, měli by pro mě v Kroměříži byt.“ Byl to můj první kluk v životě, já jsem absolutně neplánovala, že bych s ním byla na do smrti. Byli jsme kamarádi, zasmáli jsme se, to bylo všecko. Ale byt? Tu vzácnou šanci mu přece nemůžu vzít. Tehdy svobodní lidé nemohli byt dostat vůbec. A na eventuálně pořízení si tzv. družstevního bytu jsme neměli ani možnost ani finance. Pokud si pamatuji (ale nejsem si jistá, protože pro nás to nepadalo v úvahu, tak jsem se o to nějak nezajímala) lidé si museli část ceny ušetřit, část vypůjčit, stovky hodin odpracovat na stavbě a jestli se nepletu, něco jim stát „odpustil“. Než se ovšem stěhovali, uplynulo tolik let, že v té době už měli prakticky dospělé děti, které se zanedlouho vdaly/oženily, pořídily si rodinu a leta pak zase všichni bydleli s nimi. Normální byty v nájmu (který byl dokonce nižší než ty jejich splátky) dostali jenom zaměstnanci v „nezbytných“ povoláních, spoje byly jedno z nich. Byli jsme nejmladší v baráku, bezdětní a nedovázili jsme se k tomu ani přiznat. Ostatní „nezbytní“ byli např. okresní hygienik a velitel hasičů. Jeden soused byl velitelem tajné policie, myslel si, že to nikdo neví, ale věděli to všichni.

Uvolňující se politickou situaci v osmašedesátém jsme všichni nadšeně prožívali. No a přišel 21. srpen. Po letech, když jsme se ohlédli zpět, jsme si

říkali, jak jsme byli tehdy 2 naivní. Věřili jsme např., že nám Spojené státy přijdou pomoci. A s nadšením jsme si slibovali, že nás už nic do takové situace nedostane, že jsme ochutnali svobody. A že i když komunisti tu naši krásnou zemi zničili, ekonomicky i morálně, budeme tvrdě pracovat, abychom připravili lepší život pro naše děti. I když to bude trvat třeba 20 let. I když my sami z toho nebudeme mít nic.

My matky s malými dětmi jsme sedávaly venku na lavičce a ten šok jsme nedokázaly strávit. Ubezpečovaly jsme se, že už se nikdy nemůžeme vrátit do té mentality, když už jsme ochutnaly svobodu. Že už nikdy nedokážeme „držet hubu a krok“, ať nás třeba zavřou.

Bydleli jsme v posledním paneláku na periferii Kroměříže, před námi se rozkládala rovina ke vzdáleným kopcům. Právě tam si Rusové zřídili svůj tábor. My, bydlící v nejvyšším patře čtyřpatrového domu, jsme se neodvážili na té straně rozsvítit, abychom se nestali jejich cvičným terčem.

Jednou jsem tlačila kluky ve sportáku přes kroměřížské náměstí. Na okraji stál ruský tank a voják ve věži mě celou dobu sledoval hlavní kanónu. Takový pocit se těžko zapomíná. Nejhorší ale bylo, že se začala pomalu situace obracet. Ti největší komunisté se začali vybarvovat jako první. Uvědomili jsme si, že jsou vlastně nebezpeční, protože jsme před všemi otevřeně mluvili a každý věděl všechno o všech. Bylo to hrozné pozorovat.

Tak za týden dva se u nás zastavil manžel mé sestřenice, který byl na cestě z Brna na Slovensko. Když jsem seděla na lavičce a děti si hrály, přisedl si a začali jsme si povídat. Když jsem mu řekla, že tohle nás vrhne o dvacet let zpět, zasmál se a odpověděl: „Co blbneš? Dvě stě let!“ V tu chvíli jsem si začala uvědomovat skutečnou vážnost situace. Manžel začal mluvit o emigraci. Hrůza mě popadala. Já jsem byla jak kočka, která patří domů, nemohla bych přece odejít. I těch 30 km od mého Zlína mi srdce trhalo.

Plány to byly poměrně bláznivé. Na příklad: manžel si právě udělal sólo na větroni, a tak ještě s kamarádem začali plánovat, že kamarád si „vypůjčí“

sanitku z letiště a odveze manželky a děti do Vídně, zatím co on tam poletí větroněm. Jenomže sanitka byla bez kol, na cihlách, takže plán ztroskotal.

Neměli jsme pasy, na občanské průkazy a výjezdní doložky se nedalo jet někam na Západ. Jet do nějakého „bratrského“ státu, který se zúčastnil napadení Československa, nám nedávalo smysl. Tak nějaký výlet do Jugoslávie, která tehdy umožňovala Čechům cestu na Západ. Normálně by to nebylo možné tak narychlo, na výlet do zahraničí se dlouho předem muselo žádat o tzv. „devizový příslib“ a ty byly dost omezené. Jenomže v tehdejší nejistotě lidé devizové přísliby vraceli, tak jich bylo k dispozici dost. Co jsme si ovšem mohli dovolit, byl devizový příslib jenom na týden a zaplatit si jenom cestu ven. Odcházeli jsme už 4. září, tehdy ještě zaměstnanci cestovních kanceláří apod. lidem pomáhali, jak mohli.

Paní v cestovní kanceláři z toho byla tak trochu vedle, že jedeme na týden k moři, nemáme zaplacené ani ubytování ani zpáteční cestu a z těch 7 dnů strávíme dva dny ve vlaku tam a dva zpátky. Přece jenom to potřebovala nějak odůvodnit. Tak jsme jí vysvětlili, že moje sestra byla před pár měsíci na dovolené v Jugoslávii, což byla pravda. A že tam potkala kluka, kterého si chce vzít, což už pravda nebyla. A my že tam jedeme poznat jeho rodinu, která nás bude živit a zaplatí nám zpáteční cestu. Paní si oddechla a ani nám nepopřála šťastnou cestu, ale rovnou mnoho štěstí.

Jak probíhala vaše příprava a cesta?

Protože jsme jeli jenom „na pár dnů k moři“, báli jsme se vzít s sebou moc věcí. Ani třeba svetr, punčochy nebo deštník. Nakoupili jsme především oblečení pro děti. Báli jsme se 3 udělat jakoukoliv chybu, upozornit na sebe. Když přišel ve vlaku celník, nevšiml si, že na sedadle spí dva kluci a zapsal jenom jednoho. Tak jsme ho pak honili, aby to opravil. Jednoho spolucestujícího

vytáhli na hranicích z vlaku, protože měl magnetofon a asi ho podezírali, že má nahrávku o situaci v Praze. Nevím, do vlaku se nevrátil, než jsme odjeli. Plánovali jsme jet do Jugoslávie přes Rakousko a zkrátka nedojet. Jenomže situace už se pomalu začínala utahovat a vlak poslali přes Maďarsko. Po příjezdu do Jugoslávie jsme se rozhodovali, zda jet doprava do Mariboru a pokusit se dostat do Rakouska bez jakýchkoli papírů, nebo jet doleva do Nového Sadu, kam jsme měli od mého strýce kontakt na jednoho faráře. Pokaždé, když ten farář byl v Praze, můj strýc se o něj staral, ubytoval a živil ho. Nás ovšem ten slavný křesťan nepustil ani přes práh. Když jsme se nehnuli (už byla tma a jeden z našich kluků spadl a měl rozbitou hlavu), zařídil nám nocleh u jedněch z jeho farníků.

Příští den jsme se rozhodli jet vlakem do Bělehradu a tam na nějaké ambasádě požádat o azyl. Ve vlaku jsme se bavili se spoustou lidí, domlouvali jsme se čemu já říkám jakousi „slovanskou směsí“. Vzpomínám si, že tam s námi seděly jeptišky a všichni se zajímali, co se v Československu děje. Cestoval s námi i jeden muž, který celou dobu neřekl ani slovo. Když vystupoval, podal nám kousek papíru: „Tady máte moji adresu. Pokud budete potřebovat cokoliv, jídlo nebo spaní, obraťte se na mě.“

Zapůsobilo na mě, jak byli lidi na nás hodní. Třeba nám jednou beze slova dal na ulici cizí člověk půlkilovou tabulku čokolády pro děti. A taky jaká byla v Jugoslávii proti Československu chudoba.

V Bělehradu přšelo a přšelo. Já s dětmi a zavazadly jsem půl dne seděla ve foyer nějakého hotelu, recepční už z toho byl celý divný, ale nevyhodil nás. Netušila jsem, kde manžel je, napadalo mě, co když ho už nikdy neuvídím. K večeru se vrátil ještě s jednou českou rodinou, kterou potkal na kanadské ambasádě. Ti v den sovětské invaze stanovali někde u Balatonu a nevěděli, co mají dělat, vrátit se báli. V tom hotelu nás nakrmili, ani nevím, jestli nám něco účtovali, ubytovali nás 4 dospělé a 4 děti a zaúčtovali nám jenom za jednu

osobu. Potřebovali jsme se dostat na kanadské vyslanectví ve Vídni. Ta druhá rodina měla auto, ale už neměli na benzin. My ještě trochu peněz, ale už ne dost na vlak do Vídně. Aby se nás všech osm (4 dospělí a 4 děti) našlapalo do jejich škodovky, poslali jsme si dva z jejich a oba naše kufry na adresu sestřenice mé tety ve Vídni. Cesta byla poměrně drastická, přetížené pomalé autíčko mezi řítícími se nákladáky. Postupně nám všem „cákly nervy“. Řidiči na dohled hranic v Mariboru. Najednou zděšeně zastavil, že jsme zapomněli v hotelu nějaké papíry, abychom se dostali do Rakouska. Celé auto jsme prohledali, všechno vyházeli a nic nenašli. Chtěl se i vrátit ty dva dny cesty do Bělehradu. Nakonec se nic nedělo, byl to nějaký papír s razítkem z kanadské ambasády, kterého si v té panice nikdo z nás nevšiml a na hranicích nakonec nikdo nechtěl. Přejeli jsme rakouské hranice a po všech těch předchozích dramatech a nervozitě jsme si konečně mohli oddychnout. Řidič byl jediný, kdo celou cestu řídil, jelikož nikdo z nás ostatních neměl řidičský průkaz. Jeho manželka seděla na předním sedadle s tříletou dcerou na klíně. My jsme seděli vzadu, každý s tříletým chlapcem na klíně, a jejich sedmiletý syn seděl mezi námi. Bylo horko a celá situace byla opravdu nepříjemná. Po překročení hranic jsme ihned zastavili a já si vybavuji, jak odlišná byla už i jenom silnice vedoucí z Jugoslávie do Rakouska – nebyla rozbitá ani úzká, a krásně vedla lesem. Vyběhla jsem do lesa, snědla pár ostružin, lehla si na pasece do trávy, dívala se na stromy a rozhodla se ať to dopadne jakkoli, hlavně když budu v místě, kde jsou lesy. Do auta jsem se vrátila jako viditelně nový 4 člověk, jenom na mě udiveně koukali. Nakonec jsem se dostala do Austrálie, kde takové lesy ani nejsou. Poté, co jsme pokračovali v cestě, projížděli jsme Rakouské Alpy přes průsmyk Semmering. Klikatá silnice, vysoká skála na jedné straně, hluboká strž na druhé. Zapadalo slunce a tři z nás jsme obdivovali nádheru okolí, zatímco řidič lkal: „Nemůžu se dívat, musím řídit.“ Najednou řidič prohlásil: „Držte se, jedeme na volnoběh, šetřím benzín.“ Přes průsmyk dolů jsme tedy jeli bez použití motoru, jenom na brzdách. Následně jsme se dostali na rakouskou dálnici, kde tehdy platila

neomezená rychlost. Obklopeni auty, která jela rychlostí snad 200 km/h, jsme naši naloženou škodovkou vyvolávali pozornost a všichni nás předjížděli. Poté, co jsme pokračovali v cestě, projížděli jsme Rakouské Alpy přes průsmyk Semmering. Klikatá silnice, vysoká skála na jedné straně, hluboká strž na druhé. Zapadalo slunce a tři z nás jsme obdivovali nádheru okolí, zatímco řidič lkal: „Nemůžu se dívat, musím řídit.“ Najednou řidič prohlásil: „Držte se, jedeme na volnoběh, šetřím benzín.“ Přes průsmyk dolů jsme tedy jeli bez použití motoru, jenom na brzdách. Následně jsme se dostali na rakouskou dálnici, kde tehdy platila neomezená rychlost. Obklopeni auty, která jela rychlostí snad 200 km/h, jsme naši naloženou škodovkou vyvolávali pozornost a všichni nás předjížděli. Do Vídně jsme přijeli za tmy. Pomalu jsme dojížděli na světlech, když najednou jako by nás zezadu něco nakoplo a hodilo do auta před námi – selhaly nám brzdy. (Od té doby nikdo z nás nemohl vyslovit slovo „Semmering“.) Pak pro nás přijel Červený kříž a odvezli nás do nějakého gymnázia uprostřed Vídně. Studentům se tak díky československým uprchlíkům neplánovaně prodloužily prázdniny. Jídlo bylo příšerné, ubytování ještě horší, ale byli jsme vděční za to, že máme střechu nad hlavou a že nás někdo krmí. Samozřejmě, ve starém gymnáziu nebyly sprchy, jenom WC a na chodbách staromódní litinové výlevky se studenou vodou. Tři týdny jsme se nemohli umýt. Ani převléknout. Ani na noc. Místo připomínalo hromadnou ubytovnu, kde ve třídách spali muži, ženy i děti všichni dohromady. Naprostý nedostatek soukromí. Ti příbuzní, kam jsme si poslali kufry, byli někde na dovolené, a tak jsme se potulovali Vídní velice na lehkou. Jenom v tom letním, co jsme měli na sobě. Říjen, začal poletovat sníh, Vídeňanky v kožíškách a já předstírala, jak jsem otužilá. Vyhlídka na cestování do Kanady s nastávající zimou byla o strach, tak jsme se rozhodli jet do Austrálie, kde aspoň v přibližujícím se létě nezmrzneme. Naše kufry za půl roku našel Červený kříž a poslal je za námi do Austrálie. Kluci mezitím skoro ze všeho vyrostli.

Jak probíhala cesta a následná integrace?

Tehdejší australský ministr pro imigraci se osobně ujal péče o naše krajany a skutečně pro nás hodně udělal. Qantas nasadil Boeing 707 a Austrálie párkrát týdně přivezla plné letadlo Čechů a Slováků z Vídně do Sydney. Ten dojem, když jsme přistávali v Sydney v pondělí 7. října 1968, byl nepopsatelný. Z letadla jsme se kochali modrou oblohou a úchvatným pohledem na moře. Bílé domky s červenými střechami, všechno čisté, veselé a poklidné. Na pláži skupina lidí plavila koně. Připadali jsme si jako někde na dovolené. Byl to správný pocit, byl zrovna státní svátek.

Autobus nás odvezl přes půl Sydney do ubytování pro imigranty, tzv. hostelu. Konečně jsem měla šanci se vysprchovat, a dokonce i vyprat, co sem měla na sobě. Půjčila jsem si od kamarádky šaty a místo prádla plavky – a někdo mi moje prádlo ukradl se šňůry!

V hostelu jsem si našla práci v kuchyni, která zahrnovala i úklid jídelen po obědě a po večeři. Po práci jsme tam sedali s čajem či čerstvě vymačkanou pomerančovou šťávou a výborně se bavili, i když nebyl jazyk, kterým bychom mluvili všichni. Začátkem roku 1969 jsem dostala žloutenku a strávila pár týdnů v nemocnici. Musela jsem se ale vypsát z nemocnice na revers, protože manžel dostal práci a neměl nám kdo hlídat děti. Když jsem se vrátila do jídelny, dva jugoslávští kuchaři mi řekli, že si mysleli, že jsem se odstěhovala. Vysvětlila jsem jim, že jsem byla v nemocnici se žloutenkou. Jeden se otočil k druhému, mysleli si, že jim nerozumím: Vidíš, to byl ten guláš! Já jsem ti říkal, že všichni, co ho jedli, dostali žloutenku.

Potkali jste nějaké krajany?

Tehdejším uprchlíkům z roku 1948 jsme říkali Staročeši. Žili tu už skoro dvacet let a byli k nám nesmírně hodní. Starali se o nás, jak jen to šlo. Například

nás vyzvedli z hostelu autem a zavezli na piknik na pláž. Protože jsme neměli žádné plavky, posbírali mezi svými známými obnošené. Nikdo z nich ale neměl malé kluky jako my, a tak jim koupili plavky, kloboučky, kyblíčky a lopatky, aby si měli s čím hrát. Jednou nám přivezli do hostelu pytel plný pomerančů. Řekli, že jich mají spoustu na zahradě a ať je rozdáme. Pro nás to byla vzácnost. Dlouho jsme neměli jídlo, na které jsme byli zvyklí, takže když nějaká paní přivezla mísu bramborového salátu nebo bábovku, byla to pro nás úplná slavnost.

Když jsme se později odstěhovali z hostelu, uvědomovala jsem si časem až bolestně, že s Čechy naší generace, se kterými jsme se tady scházeli a vínko popíjeli, bychom se v Československu neměli šanci ani potkat. A když, neměli bychom si co říct. Jenomže jsme nikdo bez angličtiny neměli na vybranou. Také si nepamatuji, že by některý z párů, se kterými jsme se stýkali, měl dobré manželství. Uvědomovala jsem si čím dál víc, že tito lidé utíkali z Československa hodně sami před sebou. Samozřejmě je to dohnalo, a nakonec se rozvedli. Včetně nás. Dlouho jsem také nebyla tolerantní k Australanům, kteří si věčně na něco stěžovali (i takoví tu jsou). Měli v Austrálii rodinu, zázemí, mluvili anglicky a měli kde bydlet, ale přesto brečeli, jak jsou na tom špatně. My jsme dorazili doslova jenom s oblečením, které jsme měli (už 3 týdny) na sobě, v kapse skoro celé dva australské dolary, pomalu na dva balíčky cigaret, jenomže manžel kouřil denně tři. Neznali jsme jedinou duši na australském kontinentě a anglicky ani dobrý den. V té době jsem si spočítala, že jsem v životě už třikrát začínala z ničeho. (Pak ještě čtyřikrát, ale to už mě pomalu přestávalo bavit.) Taky jsem si byla silně vědomá toho, že na Západě nemáme žádné zázemí ani podporu a máme totální zodpovědnost sami za sebe. Druhá věc, na kterou jsme nebyli zvyklí, byla svoboda. V roce 1994 jsem se poprvé od emigrace dostala do Česka a nestačila jsem se divit, jak si spousta mých příbuzných a známých neustále na něco stěžovala. Absolutně nechápali, co znamená mít zodpovědnost sám za sebe, za svůj život. To bylo věčně: „Proč

s tím něco neudělají?“ Nějací „oni“. Po rozvodu s prvním manželem jsem si vzala muže, který byl napůl Čech a napůl Angličan. Byl odlišný od mého prvního manžela a neměl jeho chyby. Jako každý, měl samozřejmě svoje. V té době jsem byla ještě naivní a měla před sebou dlouhou cestu, abych se poučila ze svých vlastních. Trvalo mi dlouho, než jsem si uvědomila, že život není matematika a negativ negativu ještě neznamena pozitiv. No ale nakonec jsem se ze svých chyb přece jenom poučila a po sedmi letech se zase rozvedla. Byla to dobrá lekce, protože jsem si dříve neuvědomovala, že si vybírám nevhodné partnery. Byla jsem nejvíc sama během obou manželství. Po rozvodu jsem se musela emocionálně i prakticky postavit na vlastní nohy. Musela jsem se o sebe starat a plně odpovídat za svůj život. Měla jsem absolutní přehled o svých financích a vše pod kontrolou. Neměla jsem na koho spoléhat ani na koho svádět vinu za případné průšvihy. Když jsem se rozvedla se svým prvním manželem, nejmladší syn měl 18 měsíců a měla jsem na vybranou. Zažádat si o sociální podporu anebo si najít zaměstnání. Zjistila jsem, že kdybych šla do práce, vydělala bych o pět dolarů týdně méně, než bych dostala na podpoře. Jenomže děti rostou, podpora nevede nikam, čas utíká. Rozhodla jsem se proto pro práci a budování vlastního života. Nakonec jsem potkala svého třetího manžela, narozeného v Londýně. Stal se mým ideálním partnerem, o jakém jsem odjakživa snila. Bála jsem se, že takoví lidé ani neexistují. Jsem 6 nesmírně vděčná, protože neznám mnoho lidí, kteří by měli takové manželství. Osud mi s ním dopřál jenom dvaadvacet let, ale zaplať pánbůh za to.

Jak to tehdy probíhalo s hledáním práce?

To se musím vrátit k začátkům v Austrálii. Když šli kluci v pěti letech do školy, manžel byl v práci, já sama doma, absolutně žádný kontakt s lidmi, díky nedostatku angličtiny jsem si ani nemohla popovídat přes plot se sousedkou. Angličtinu jsem hltala z detektivek a výslovnost z televize – a celkově upadala.

Tak jsem si jednoho sobotního rána koupila Sydney Morning Herald, tehdy velké noviny, plné stránek a stránek pracovních nabídek. Byl rok 1971. V té době byla ženská – stavař v Austrálii něco neslýchaného. Samozřejmě jsem se nemohla ucházet o ty „správné“ ženské práce jako zdravotní sestra, sekretářka nebo učitelka. Na to jsem neměla ani jazyk ani vzdělání. Z těch stovek nabídek jsem našla jenom 3 zaměstnání, která bych dělat mohla. Dostala jsem všechna tři. Vzala jsem práci, kde se zpracovávaly údaje pro počítače. O ty jsem se už dávno zajímala a učila jsem se z knížek z knihovny, co jsem mohla.

Tuto práci jsem vzala, přestože byla přímo v centru Sydney a my jsme bydleli daleko na předměstí, daleko ode všeho. I když jsem v účtárně nikdy nepracovala, nebyl problém. Díky této práci jsem doufala, že se konečně k těm počítačům dostanu. Když jsem tam byla dva týdny, zavolali mi z jednoho z těch dalších podniků a nabídli mi víc peněz. Bylo to lákavé, ale já už jsem se v té první práci zabydlela a nechtěla jsem se vzdát přístupu k počítačům. Co jsem ovšem nevěděla, bylo to, že se data v Sydney pouze zpracovávala a poté se posílala do Melbourne, kde měli ten počítač. Postupně jsem prošla různými zaměstnáními, uvědomila jsem si, že jsem dobrá na přijímací pohovory, dostala jsem prakticky všechno, o co jsem se kdy ucházela. V místě, kde jsme bydleli, založili počítačový systém pro první kreditní kartu v Austrálii – Bankcard. Jedna z podmínek byl určitý počet let zkušeností v oboru. Na otázku, kolik jich mám, jsem odpověděla, že sice nemám praxi, ale rychle se učím. A oni mě vzali! Za pár měsíců mě manžel donutil odejít. Přestože jsem svou práci milovala a vždy jsem manželovi vyprávěla o všem, co se tam děje, on mi po několika dramatech řekl, že se musím rozhodnout mezi rodinou a zaměstnáním. Tvrdil, že není normální, aby ženskou práci tak bavila, a že tam musím mít určité milence. Naivně jsem si vybrala rodinu, aniž bych tušila, že on už navázal vztah se svou budoucí manželkou. Člověk se učí, ne? Ve všech třech manželstvích jsem měla jsem kontrolu nad během domácnosti a financemi. Ti první dva byli buď neschopní nebo líní a měli tak pohodlnější život. Můj třetí manžel uznával,

že to zvládám a baví mě to. Udělal pro mě cokoliv, ale potřeboval instrukce. Ať už šlo o úpravu domu, rekonstrukci nebo cokoli jiného, vše jsem si vymyslela, navrhla a naplánovala. Na to, co jsem sama nezvládla – ačkoli jsem docela praktická a udělala jsem toho dost – jsem buď někoho najala a dohlížela na práci, nebo mi někdo pomohl, ale bylo to totálně na mně. Kdysi dávno jsem se bavila s kamarádkou o tom, jak žiji doslova z výplaty k výplatě. Měla jsem kreditní kartu, na kterou, pokud jsem zaplatila všechno do měsíce, nebyly účtovány žádné úroky ani poplatky. Co se dalo, jsem nakupovala na kartu a z výplaty jsem vždycky vyrovnala všechny dluhy, včetně té karty. V peněžence jsem si ponechala 30 dolarů, což dnes vypadá jako směšná částka, ale tehdy to bylo dost. Tyto peníze jsem využívala na drobné výdaje, protože na kartu tehdy nešlo koupit všechno jako dnes. Takže po výplatě jsem splatila případné splátky, vyplatila kreditku, nakoupila nezbytnosti a zbytek peněz (mínus těch 30 dolarů) jsem vložila do banky, i když toho nebylo moc. Na to mi kamarádka řekla, že oni také žijí od výplaty k výplatě a nemají žádné peníze na utrácení, protože 7 nechtějí sahat na své úspory a investice. V duchu jsem se jenom zasmála. Já neměla žádné investice ani úspory, protože mě můj první manžel nechal na mizině. Přesněji řečeno mě okradl. Ze všeho jsem se musela zkrátka vzpamatovat sama, a tak jsem spořila po troškách. V květnu 1983 jsem najednou měla ušetřených 2000 dolarů. Zavolala jsem sestře do Prahy a ptala se: „Tak co, koupili jste si už to auto

Odpověděla: Ty ses zbláznila?“ Tak říkám: „To je dobře, protože jsem vám jedno včera objednala z Tuzexu“; Koupila jsem trabanta za asi 1800 dolarů. Díky autu se jim taky povedlo utéct, jak jsem doufala, a teď bydlí kousek ode mne. Samozřejmě jsme se o tom nemohly domluvit předem, ani odposlouchávaným telefonem, ani kontrolovanou poštou.

Jak vlastně probíhala tehdy komunikace mezi Austrálií a Československem?

Mluvila jsem kdysi s někým, kdo dělal v Československu v určité organizaci, a ten mě ubezpečil, že dopisy se neotevíraly a nečetly, na to jednoduše nebyl čas. Letecké obálky nebyly úplně dolepené, na tom kousku, jak se ten trojúhelník vrací ke hraně, nebylo lepidlo. Ti, co to kontrolovali, měli takovou vidličku, kterou tam strčili, namotali tenký letecký papír, vytáhli ven, okopírovali, strčili originál zpátky a kopii založili. A měli na každého něco, co jenom čekalo na příležitost. Takže když jsme psali domů, odreagovali jsme se tím, že jsme na obálky psali „jestli to čte někdo, komu to nepatří, tak je vůl“; a podobné hlouposti. Nám v Austrálii nikdo nemohl nic udělat, ale ti v Československu měli dost průšvihů už jen díky tomu, že jsme my byli tady. Můj druhý manžel mě strašně dlouho uháněl. On nikdy nebyl ženatý a já jsem byla rozvedená, stejně jako někteří v naší skupině přátel, někteří i dvakrát. Tak jsem si z něj dělala legraci, že se holt bude mezi námi cítit líp, když bude taky rozvedený. Kupodivu se mu to nelíbilo. Nakonec jsem to vzdala, že se tedy vezmeme a on okamžitě přišel s nápadem, že na svatbu pozveme moji sestru. Podle mě nemožná podmínka, protože mladé lidi prostě nepouštěli. Jenom babičky a dědečky, protože si myslím, že Češi spoléhali na to, že důchodci tady zůstanou a nebudou jim muset platit důchody. Já jsem ale nebyla v stavu se o to starat, protože to byly příšerné nervy. Tak to všechno vyřídil on, a k mému šoku ji sem nakonec opravdu pustili. Když někdo tehdy přijel z Československa, tak ho brali ostatní Češi velmi opatrně, protože se mohlo jednat o donašeče. Já jsem mluvila s jednou místní paní, o které byli všichni Češi přesvědčení, že je donašečka. Ptala se, jestli to její sestře stojí za to, sem jet na tak krátkou dobu. A já říkám: „;Vždyť ona má doma manžela a dvě malé děti, tak nemůže jet na dlouho“; A jí ujelo: „;Jo? Dvě malé děti? Tak to je v pořádku“; V tom okamžiku jsem věděla, že přijede. Připomnělo mi to ještě jednu

zajímavou událost, která se stala, když se narodil můj nejmladší syn. Pozvali jsme sem babičku, maminku mého prvního manžela. Přiletěla jeden pátek odpoledne. Když jsme prohlíželi její dokumenty a letenky, objevili jsme instrukce, že se musí do 24 hodin ohlásit na českém vyslanectví. Během víkendu to samozřejmě nebylo možné. Tak jsem jim hned v pondělí zavolala. Schválně jsem se nepředstavila a o ní jsem mluvila jenom jako o „návštěvě“. V té době ještě telefony nezobrazovaly volající číslo, takže jsem mohla zůstat anonymní. Neupřesnila jsem, kdo jsem ani odkud volám. Ptala jsem se, co to znamená ohlásit se do 24 hodin, když mají otevřeno jenom na pár hodin dva dny v týdnu. Na moji otázku, jak bychom měli postupovat, mi odpověděli, že se to tím, že jsem jim zavolala, považuje za vyřízené. Že by měli už tehdy telefon, který by jim ukazoval číslo volajícího? Anebo dokonce to byli rozumní lidé, kteří viděli, jaká je to blbost?

Existuje něco, co by si změnila na svém životním příběhu? Jak to vnímáš zpětně?

Už dávno jsem vyrostla z nějakého „co by kdyby“ a pitvání minulosti. A litování. Život mi nadělil spoustu dobrých věcí, často nezaslouženě, kterých si absolutně vážím. A často jsem měla ohromnou kliku. Taky vím, že jsem udělala kopec chyb. Jenomže každé rozhodnutí „jinak“, by mě zavedlo jinam. Dneska bych nebyla, kdo jsem. Pro mě je důležité se z průšvihů poučit, protože bez toho by byly jenom ztrátou času. A když se přece jenom neubráním myšlenky, co by bylo, kdybych na některé životní křižovatce odbočila doleva místo doprava, řeknu si kdo ví, třeba by mě za prvním rohem přejel autobus.

12.2 Příloha 2: Rozhovor s manžely Ljubou a Jurem Voyt

Jaké bylo vaše mládí?

Ljuba: Narodila jsem se v milující rodině v Bratislavě, kde jsem i vyrostla. Mám jednu sestru. Neměli jsme žádné problémy, jako že bychom neměli co jíst, nebo kde bydlet. Rodiče se nám opravdu věnovali. Na školu vzpomínám velmi ráda. Učitelé byli skvělí. Po skončení základní školy jsem toužila jít na jednu školu, tam jsem se ale díky otcovu podnikání a s tím souvisejícím problémům nedostala. Nakonec jsem nastoupila na ekonomickou školu. Můj otec, měl tehdy totiž svoji firmu – dělal malířské a natěračské práce a byl také písmomalář. Bohužel v padesátých letech mu to všechno komunisté vzali. Pro naši rodinu to byla velká tragédie. Nicméně, otec si později našel další práci a my jsme žili dál. Po studiu jsem si našla práci v archívu na ministerstvu vnitra. Tam jsem pracovala nějaký čas a potkala jsem pána z bratislavského rozhlasu, který mi nabídl práci, a tak jsem tam později nastoupila. Nejdříve jsem dělala sekretářku a pak produkční. Měla jsem spoustu práce, protože jsme jezdili na přímé přenosy po celém Slovensku, a i po Česku. Jako produkční jsem se znala se všemi ministry z vlády, s lidmi z kultury, se všemi zpěváky a skupinami a podobně. Tu práci jsem milovala. Dělala jsem ji až do našeho odchodu.

Juro: Byli jsme čtyři kluci, sourozenci. Já jsem se narodil v roce 1940, takže jsem zažil pět let války. V roce 1946, po válce, prezident Beneš vyhnal Němce ze Sudet, z pohraničí. Po jejich odchodu zůstaly opuštěné usedlosti s dobytkem – krávy, prasaty, koňmi. Bylo nutné se o ně postarat, aby zvířata nehynula hladem. Beneš proto vyhlásil velký nábor. Moji rodiče se na něj přihlásili, a tak jsme se vydali asi 80 kilometrů na sever od Prahy. Já jsem se sice narodil v

Suchdole u Prahy (který je dnes součástí Prahy), ale necítím se Pražákem. Vydrželi jsme tam jedenáct let. Rodiče by se rádi vrátili dřív, do svého domku v Suchdole u Prahy. Ten ale měli pronajatý a úřady jim nedovolily nájemníka vystěhovat, dokud nezemře. Museli tedy čekat. Když nájemník po jedenácti letech zemřel, konečně jsme se mohli vrátit. Bylo mi sedmnáct a cítil jsem se tam trochu ztracený, jako bych se tam nepatřil. Po krátké době jsem narukoval na vojnu do Bratislavy. Nemám žádné formální vzdělání. Do základní školy jsem chodil do čtrnácti let. Potom jsem se šel učit řemeslo Kovář a podkovář. Celý život si dělám legraci, že jsem jemný mechanik. Já jsem se to vyučil, ale nikdy jsem to nedělal. Po vojně v Bratislavě jsem si tam našel práci. Pracoval jsem jako mechanik v továrně Meopta, kde se nesnášeli vrstvy chemikálií na různé produkty, aby se zabránilo poškrábání, nebo se vytvářely filtry pro sluneční brýle a podobně. Práce mě začala zajímat, a tak jsem se o ní snažil dozvědět co nejvíce. Díky své práci jsem hodně cestoval po Československu, protože Meopta měla pobočky v Bratislavě, Košicích, Přerově a Brně. Přerovská Meopta byla dominantní a fungovala jako mateřský podnik pro ostatní. Do Přerova jsem jezdil docela často, asi jednou za dva roky. Bylo to buď na firemní akce, nebo na sportovní dny, kde jsme hráli fotbal nebo jiné sporty. Takhle nějak tam ten život ubíhal.

Jak jste se seznámili?

Ljuba: Tehdy jsem bydlela s rodiči v ulici kde naproti byli kasárny. Seznámili jsme se přes moji kamarádku a furt říkáme, že nás dal dohromady Fidel Castro, protože v tom období byly problémy na Kubě a jemu prodloužili vojnu. Takže jsme chodili spolu čtyři měsíce, vzali se, a už je to 60 let, co jsme spolu. Je to hrozné, ale jsem spokojená. Juro pracoval s vakuovou technikou a měl velké problémy s astmatem. Chodil na léčení, byl i v Tatrách a lékař mu řekl, že mu může pomoci jen moře nebo bydlení někde v horách. Tehdy s kamarádem,

který měl také astma už uvažovali o odchodu z Československa. "Co kdybychom zkusili odjet pryč?" Já jsem osobně vlastně neměla důvod. Měla jsem dobrou rodinu, dva roky předtím jsme dostali družstevní byt, který jsme měli kompletně zařízený, takže jsem neměla žádný důvod odcházet. Ale Juro neměl rád komunistický režim a já jsem měla dost problémů, protože v tom období rádio a televize byly pod komunistickou stranou, takže všichni, kteří měli nějakou lepší funkci, tlačili do strany. Dvakrát se mi podařilo se z toho vyvléct, že mám malé dítě a nemůžu na schůze, ale ten třetíkrát už jsem neměla žádnou výmluvu. A šéf mi řekl: "Když si chceš udržet své místo, tak musíš vstoupit do strany." No, když jsem to řekla Jurovi, ten vyskočil. "To je zlé. Víš dobře, že nemám rád komunisty." A řekl mi, že s komunistou v jedné posteli spát nebude. Tak jsme si řekli: "Okej, zkusíme dovolenou."

Juro: Pamatuji si, že když jsme si chtěli povídat, tak jsem vytvořil s krabiček a šňůry sluchátka, natáhli jsem je a tak jsme si povídali.

Ljuba: Maminka nás často nachytala, a to třeba bylo v deset večer, takže létaly facky "Já ti dám, takhle večer".

Zmiňoval si, že Německo, můžeš o tom povědět trochu víc?

Juro: Já jsem byl v letech 59-61 na vojně. V 1962 jsme se vzali. Měl jsem vojnu prodlouženou asi o půl roku, a tak jsem bydlel s Ljubou a jejími rodiči. A její maminka hlídala, teda jí, ne mě. No a v tom 68 to byl ten komunistický systém uvolněný. Mnoho lidí odešlo do zahraničí ale i se vrátilo bez problémů. Já to měl ale vše na poslední chvíli. V západním Německu jsem pak byl jeden rok a vycestoval tam pracovat. V Německu jsem si poté chtěli pracovní povolení prodloužit, ale nedostali povolení. Například jsme do Česka dostali pasy, než to vyřídili, tak uběhl pomalu rok. Nakonec jsme se museli vrátit. Kamarád byl

ženatý a já také. Když jsme se vraceli, tak jsem utratil všechny marky za dárky, a to bylo přesně na Vánoce. A já jsem donesla banány a ovoce. A Ljuby maminka říká, to je co? A já říkám, to jsou brambory – ty byli tak vyčištěný, vyleštěný, že nikdy neviděli tak očištěné brambory, protože nic takového v tehdejším Československu nebylo, takže nevěděli, co to je za zeleninu, či ovoce.

Ljuba: Juro měl vždycky v hlavě to Německo. On je totiž dost precizní na všechno víš, takže když zjistil, jak to v Německu pracuje a jak se pracuje u nás, tak ho furt lákalo jít ven.

Jak probíhala žádost o pracovní povolení v Německu?

Juro: Velice jednoduše. Ale dlouho to trvalo. To bylo v Praze na nějakým úřadě. Tam bylo vždycky miliony lidí, kteří čekali na povolení, aby mohli do západního Německa. Lidi tam byli i v noci. To byla taková fronta obrovská. Tak i tak, dalo se to, když jsme to zařídili a šli jsme do Německa.

Juro: Tehdy jsme vyráběli takový malý soustruhy a frézy. Taková dá se říct hodinářské nástroje. Mě dali do dílny, kde jsem něco dělal s těma součástkami. Pamatuji si, že byl v dílně s námi i mistr.

Byli nějaké překážky, když jste se vraceli zpátky?

Jo, například jsme si dovezli auto. Můj kamarád Vlado, se kterým jsem byl v Německu, si dovezl auto taky, ale hned ho prodal. V Československu byla velká poptávka po těchto autech – Škodovky a Tatry prostě neměly takovou úroveň jako třeba Mercedesy. Já jsem si dovezl Forda, a to s úmyslem si ho nechat, protože jsem do něj byl zamilovaný. Ale časem se ukázalo, že to nebyl dobrý nápad. Jedna součástka po druhé začala odcházet – auto bylo prostě ojeté, ne

úplně nové. Nakonec jsem ho musel prodat za směšnou cenu a zbavit se ho. Takovéhle případy se stávaly běžně. S tím autem byl spojený i další problém. Koupil jsem ho za 500 marek, ale za kolik jsem ho prodal, už si nepamatuji. Druhá věc byla, že když jsem si chtěl koupit náhradní díl, narazil jsem na problém. Z Bratislavy do Vídně je to jen 50 km, a těsně za hranicí bylo městečko s Ford servisem, ale já jsem se tam nedostal – hranice už byly zavřené. Tak co s tím autem? Některé součástky jsem si vyměnil s Wartburgem. Z německého Wartburgu jsem je dal do Forda, ale nakonec jsem ho prodal a byl jsem rád, že se ho zbavím.

Kdy došlo k rozhodnutí utéct z Československa?

Sousedova maminka byla Slovenka a tatínek Jugoslávec. On sám každý rok cestoval do SRN, kde měl bratrance, sestřenici a další příbuzné. Cítil se tam svázán a uvažoval o trvalém odchodu. My s kamarády jsme bydleli ve vedlejším vchodu a sousedem jsme trávili dost času. Chodili jsme spolu na procházky, protože i on trpěl astmatem. A tak slovo dalo slovo a domluvili jsme se, že se pokusíme o emigraci do SRN.

Věděl někdo o té přípravě?

Ljuba: Ne, nikdo to nevěděl. Když si vzpomenu na to, jak jsem pracovala v rozhlase, tak tam byla populární relace "Pozor zákruta". S kolegou, který na ní pracoval, jsem si velice dobře rozuměla. A tak jsem mu řekla, že jedeme na dovolenou. A on říká: "Ljuba, já ti něco řeknu. Nechci tě nijak vystrašit, ale dávejte si pozor. My jsme byli připraveni na dovolenou, někdo nám píchnul auto a noc předtím, než jsme měli odjet, tak nám někdo zaklepal na dveře. Policie přišla, zkontrolovala, zda máme byt prázdný, nebo jestli jsme něco prodali, a sebrali nám pasy a nemohli jsme nikam odcestovat."

Po tomhle jsme měli s Jurou strach i strach něco prodat. Tu noc, kdy jsme měli druhý den odcestovat, sedíme s Jurou doma a povídáme si. Najednou někdo zazvonil na dveře. To jsme najednou ztuhli, byli jsme bledí. Nakonec to byl náš kamarád, který se s námi chtěl rozloučit, protože měl pocit, že už se nikdy nevidíme.

Jak to probíhalo potom?

Juro: S Marianem, mým kamarádem, jsme vyrazili každý zvlášť autem, ale ve vzájemné vzdálenosti, aby si nikdo nemyslel, že se známe. Alespoň jsme si to mysleli, že to bude lepší. Když Marian dojel na hranice, prohledali mu celé auto a hledali kdo ví co, ale pustili ho. No a já tam stojím asi půl hodiny, než se ke mně dostane celník. Ptá se: "Co tady děláte?" Odpovídám: "No já čekám na tu prohlídku." "Na jakou prohlídku?" diví se. Tak říkám: "No my jedeme do Německa a co já vím, tak vy prohlížíte auta, jestli něco nevezeme, anebo něco takového." V tom na mě zařve: "Vypadni!" říkal. Byl jsem tak v šoku, že jsem nevěděl, jak zařadit rychlost na autě. Vůbec nás neprohlíželi, nicméně Marian nám pak řekl, že mu ten celník po prohlídce podal ruku, že mu přeje šťastnou cestu. Marián je totiž nervák, takže kdyby celník cítil, že se mu chvěje ruka, nebo že se potí, tak by byl problém. Díky bohu nic nepoznal.

Ljuba: My jsme měli nervi, protože jsme si chtěli vzít nějaké doklady se sebou. No ale kam je schováš. No, a protože jsme jeli "jakože" stanovat, tak mě Jura sekyrku.

Juro: Měl jsem hasičskou sekyrku. Byla to krásná sekerka s topůrkem. Na rozdíl od běžné sekery, kde je sekáč, tato sekyrka měla špici, kterou se dalo zaseknout do dřeva a tahat ho. Byla to speciální sekerka, a tak jsem ji ukradl.

Špici jsem uřezal a do topírka jsem vyvrtal díru. Do díry jsem vložil nějaké doklady, jako vysvědčení nebo jiné papíry, které jsme brali, aniž bychom věděli, kdy je budeme potřebovat. Nakonec jsem do díry vložil dřevěný špunt a zahladil ho tak, aby nebylo nic vidět. Když si s tím zachrástil tak to nešlo slyšet.

Juro: Když jsme odešli do Německa, tak ten můj kamarád Marian, který byl i můj soused tam měl bohatou tetu. Říkal nám, že nemají problém, když odejdeme, když nám to schválí, protože nám říkal: „Já mám rodinu v Jugoslávii, ty se o nás postarají. A potom půjdeme do Německa, já tam mám bohatou tetičku, která se o nás postará.“ A přišli jsme k ní a postarala se.

Ljuba: Tak jsme jeli do Jugoslávie k jeho rodině a tam jsme přespali pár dní, a protože nás bylo osm oni čtyři. Hezky se o nás starali. Mě, kdyby přišla takováhle návštěva, tak bych nebyla moc šťastná. No a potom jsme šli do toho Německa. Tehdy měla ta příbuzná našeho kamaráda nějakou Jugoslávskou leteckou společnost. Takže žila ve Frankfurtu, kousek od města měla barák. Tak u ní jsme byli asi týden. A ona nám potom našla ubytování. To byl bývalý mlýn, ale udělali z toho restauraci. Ona nám platila to ubytování a každý týden nám dávala peníze na stravu. Každou sobotu nás vzala do restaurace.

Ljuba: Nejdřív jsme chtěli do Ameriky, tam jsem měla dvě tety, ale Amerika byla zahlcená a museli bychom čekat asi šest měsíců na další víza. Tak jsme šli na ambasádu a měli tam pohovor.

Juro: Museli jsme absolvovat rozhovor s úřednicí, která rozhodovala o udělení víz. Přes naše známé, kteří nám tlumočili, se nás úřednice ptala, proč jsme opustili Československo. Odpověděli jsme, že se nám tam nelíbilo a z časopisů jsme věděli, že na Západě je život příjemnější. Naše odpověď ji neuspokojila a opakovaně se dotazovala na důvody odchodu. Pokoušeli jsme

se vyhýbat přímé konfrontaci, ale nakonec nám poradila ta úřednice, ať řekneme, že nesouhlasíme s komunistickým režimem. Tak jsme to řekli a ona jen řekla "No konečně".

Jak to probíhalo v tom Německu?

Juro: Vzpomínám si, že jsme s tím kamarádem původně zamýšleli odejít do Jižní Afriky. On byl totiž učitel a díky těm vědomostem ho to tam dost lákalo. Nicméně, později se rozhodlo raději zvolit Austrálii o které jsme sbírali nějaké informace a vědomosti. No a na podiv jsme byli jednou nebo dvakrát v Kolíně nad Rýnem na pár pohovorech na australské ambasádě. Dostali jsme pak jako hosti ambasády příslib, že to vypadá slibně. Za velice krátkou dobu, zhruba čtrnáct dní jsme získali pozvánku a museli jsme podstoupit lékařskou prohlídku.

Ljuba: V té době jsme o Austrálii nevěděli nic. Ale řekli jsme si, že to zkusíme. Nejdřív jsme chtěli do Ameriky, tam jsem měla dvě tety, ale Amerika byla zahlcená a museli bychom čekat asi šest měsíců na další víza. Tak jsme šli na ambasádu a měli tam pohovor. Juro se ptal, co si o něm mysleli. Řekl jim o práci s vakuovou technikou. Já se hlásila jako mechanika. "No, to, co dělala ty, to není špatné," řekli. A já na to, že jsem pracovala v rozhlase, a to by taky mohlo být dobré. Čekali jsme tři měsíce, ale v té době pro nás bylo ještě dobré, že letenky platila Austrálie, s podmínkou, že tu dva roky zůstaneme. To byl problém, protože jsme neměli peníze.

Vzpomněla jsem si, že v přízemí domu, kde jsme bydleli v Německu se nacházela krčma, kde se scházeli místní obyvatelé. Vedle nás bydlel Němec, který tam také chodil. Po našem příchodu se s námi dal do řeči a jednoho večera nám povídá: "Co tady chcete vy v Německu po vojně? Vyháněli jste nás, my

jsme byli ti nejhorší a teď k nám jdete?" Bylo to pro nás nepříjemné, ale povídali jsme si. Řekli jsme mu, že zkusíme žít v Německu a uvidíme, jak se nám to podaří. Pokud to nepůjde, vrátíme se domů. Po třech měsících, když jsme dostali povolení k letu do Austrálie, nám ten pán donesl boty, oblečení a se slzami v očích říkal: "Proč vy musíte z Německa odejít? A ti nelegální přistěhovalci zde mohou zůstat." Z této zkušenosti jsem si uvědomila, že záleží na tom, jak se k lidem chováme a jak s nimi vycházíme.

Juro: Do hospody chodil také jeden malý malíř pokojů. A povídá: "Co děláte? Nechcete se mnou dělat? Já vám dám práci." No, a tak jsme s ním chodili. Byli jsme tam myslím tři měsíce nebo kolik. Každý den jsme s ním chodili pomáhat a on nám dával práci a peníze.

Ljuba: Náš odchod z republiky se nám zdál překvapivě snadný. Byli jsme šťastní, že víza dostali nejen my, ale i náš známý s oběma dětmi. V té době se běžně stávalo, že rodiče víza získali, ale děti musely zůstat doma, nebo mohl odjet otec za synem/dcerou, zatímco matka musela zůstat. My jsme ale měli štěstí a víza dostali všichni. Nemohli jsme tomu věřit.

Juro: Marián měl s přítelkyní a s jejich dvěma dětmi dohromady čtyři osoby. Všichni dostali povolení k odjezdu do Austrálie. Marián už tam dříve pendloval mezi Ukrajinou a Československem na dovolenou, ale vždy se vracel. I my jsme se s rodinou rozhodli o emigraci a povolení jsme také dostali. Marián si byl jistý, že ho dostane, a tak se i stalo.

Na policii jsme museli odevzdat pasy a čekat, zda nám povolení schválí. Po pár dnech nám zavolali, ať si pro pasy dojdeme. Byli jsme nadšení, že už brzy vyrazíme. Na policii mi ale dali jen můj pas a Ljuby. Zeptal jsem se, kde je synův pas, a oni se divili, že jich tam mělo být přece třetí. "Vždyť jsem vám to říkal

včera i před dvěma dny! Já jsem vám tady nechal 3 pasy!" začal jsem se rozčilovat. Policisté mi slíbili, že se ozvou, a začali hledat pasy.

Ukázalo se, že se jeden z pasů omylem dostal do rukou vedoucí zájezdu na západ. Ta si ho spletla s vlastním a odnesla si ho domů. Naštěstí se pas našel a policie nám ho vrátila. Bylo nám jasné, že kdybychom povolení nedostali všichni, nemohli bychom odjet. Naštěstí se ale úřady nad touto chybou slitovaly, a nakonec jsme to povolení dostali všichni tři.

Ljuba: Měli jsme štěstí. Neměli bychom problémy, kdybychom se vrátili do těch tří týdnů, protože by nikdo nepoznal že jsme se o něco snažili, ale zkrátka jsme to vyzkoušeli a podařilo se.

Jak probíhal odlet z Německa a přílet do Perthu?

Ljuba: Ještě předtím, než jsme byli v Německu a řekli nám, že už letíme, se nás zeptali, kam chceme jít. No co, v tom období žádné dokumentární filmy o Austrálii neexistovaly, takže jsme věděli jen, že je tu Sydney, Melbourne a klokani. Den předtím nám poslali telegram, že Sydney je plné a že nás přenášejí do Perthu. Říkali jsme si: "Kurnik, kde to furt je?" Město ještě nebylo tak vybudované jako teď, ale řekli jsme si: "Okej, uvidíme." A to bylo nejlepší rozhodnutí, jaké jsme kdy udělali.

Odlétali jsme z Frankfurtu do Singapur. Byla to štreka. Letenky jsme dostali od australské ambasády. Pamatuji si, že si mě náhodně vybrala letuška, jestli se nechci podívat do kokpitu za pilotmi. Sice jsem šla, ale samozřejmě se všichni bavili anglicky, načež známých dcera chtěla hned jít se mnou, tak jsme tam strávili zhruba patnáct minut, něco nám ukazovali a pak jsme odešli. Po té dlouhé cestě jsme konečně přiletěli do Perthu. Tam už na nás čekali zástupci

organizace, která se starala o všechny emigranty, kteří dostali povolení od státu. Pamatuji si, že se o nás s péčí starali už před cestou z Evropy. Pomáhali nám s odbavením, informovali nás, kdo nás bude čekat na letišti, a zodpověděli všechny naše dotazy. Ubytování jsme dostali v hostelu, kde jsme bydleli na patře s balkonem. Strava byla zajištěná a dostávali jsme i malou podporu od státu. Absolvovali jsme tam také tříměsíční anglické kurzy, ale moc jsme se nenaučili. Jen základní fráze. Mám docela velkou hubu, a jak jsme v Německu neuměli ani slovo anglicky, říkala jsem si, že se naučíme aspoň ty základní věci. V hostelu se mě při pohovoru ptali na otázky, na které jsem věděla odpověď, a tak mi řekli, že nepůjdu mezi začátečníky, ale mezi pokročilé. Já jsem se bránila, že neumím anglicky, ale nějak jsem to zvládla. V roce 1980 nás sem dorazilo hodně Čechů a Slováků, hodně Poláků a Vietnamců. Takže jsme se seznámili s velkou skupinou lidí a v podstatě, protože jsme tu byli bez rodin, tak i když naše manželství nebylo stoprocentní, furt jsme se drželi pohromadě, protože tu nemáš nikoho jiného. Já si myslím, že tohle bylo nejlepší rozhodnutí, jaké jsme kdy udělali.

Bylo jednoduché si najít práci?

Ljuba: Dole na recepci toho hostelu byla tabule s vývěskami inzerátů, kde lidem nabízeli práci. Byla tam také kancelář.

Juro: Počas studia jsem si už hledal práci. Jednou jsem navštívil šéfa té kanceláře, se kterým se o tom dalo diskutovat. No a říkal" bohužel, vakuové techniky se v Západní Austrálii moc nevyskytují, ale co si pamatuji, tak v Adelaide optická společnost. Tak mi řekli: "jestli chceš, tak ti zařídíme cestu i ubytování na jednu noc". Souhlasil jsem a když jsem dorazil do Adelaide to té společnosti tak tam na nás čekal Rus, který uměl česky, slovensky, jugoslávský a polsky, také islámské jazyky. Budeš tady na tom Interview a já ti budu

pomáhat. Tak jsme šli do budovy, kde byl šéf a bylo tam několik zařízení. Ten šéf byl Holanďan, kterému se líbily moje vědomosti a zručnost, ta mi řekl, já tě beru, ale nevím, jestli tě vezme společnost, to je druhá věc. Tak jsem šel na osobní oddělení s tím Rusem a oni se mě ptali spíš "jestli jsem ženatý, jestli mám děti a jaký plat bych chtěl" Než jsem šel do Adelaide tak jsem si vzpomněl na rady kamaráda, abych si řekl dobrý plat, běžný plat byl 160 dolarů na týden. No a on říká "řekni si 300 až 400 dolarů. Tak říkám "na začátek 400 dolarů" a oni "Ještě nějakou podmínku máš? A já, ano. Chci práci pro Ljubu a školu pro kluka. My ti nemůžeme dát zprávu okamžitě my ti pošleme nějakou zprávu, dopis nebo něco takovýho. No a na tu zprávu čekám do dneska.

Zmiňoval si, že si ale získal poté práci na univerzitě. Jak to vlastně potom bylo?

Juro: Ljuba šla semnou, protože ji říkám: ty víš jedno slovo já vím druhý a oba víme dvě slova.

Ljuba: Jednak to a jednak Juro říká: "Víš co, já vím ty technické termíny, ale ty umíš tu kuchyňskou řeč. Tak pojď se mnou, dohodneme se." Byli jsme úspěšní. A od té doby tam Juro stále je a dělá to samé.

Juro: V té stejné kanceláři, co jsem dostal pracovní nabídku, mi bylo doporučeno jít se zeptat Univerzitu. Tak jsem na tu univerzitu šel Ljuba a další přátelé mi pomohli s překladem. Boss, který inženýr z elektronik department se ptal se ptal "Co mu říkáš na mě" no nějaký vědomosti má ale bude to těžký, protože nemluví anglicky." Jo podali jsme ruce a v pondělí jsem nastupoval.

Existoval systém, podle kterého jste mohli získat stálou pozici. Pokud jste měli dočasnou pozici, museli jste po roce nebo dvou organizaci opustit. Jedná

se o běžný systém na univerzitách. I když může být někdo expertem ve svém oboru, nemůže být zaměstnán na stálou pozici, protože existuje možnost, že se přihlásí někdo lepší. Byl jsem přijat na zkoušku na dobu jednoho roku, během kterého platil můj plat imigrační úřad, ne univerzita. Toto období bylo mojí zkouškou. Nejprve mě vzali na zkoušku na tři měsíce. Po těchto třech měsících mi prodloužili smlouvu o další půl roku. Následně byla smlouva prodloužena na jeden a půl roku, poté na tři dny, a nakonec na tři roky. To vše se událo během sedmi měsíců, kdy jsem získal stálé zaměstnání, které mám dodnes.

Jak tě přesvědčili?

Tam bylo víc takových věcí, více aspektů situace. A nejsem si jistý, zda chtěl vědět, co všechno umím, nebo to skutečně potřeboval. Došlo k určité situaci. Ne můj přímý šéf, ale šéf našeho oddělení. Mluvil s Georgem a řekl mu, že potřebuji čočku o průměru 150 milimetrů s ohniskovou vzdáleností jeden a půl metru. No, a já jsem Georgovi řekl, že šéfovi, že jsem pracoval v optické společnosti, a že bych to zvládl. Řekl jsem: "Vím, jak na to, ale nikdy jsem to nedělal. Ale zkusit to můžu." Takže ti povím, dostal jsem dva kusy hrubého skla a vyrobil jsem si stojan, na kterém jsem sklo brousil a leštil. Za tři měsíce jsem přišel za šéfem a řekl mu: "Tady máte tu čočku." Předtím, než jsem začal, mi řekl, že takovou velkou čočku potřebují, ale je příliš drahá. Souhlasil jsem, že to udělám. Když byla čočka hotová, dal jsem ji šéfovi a šel s ním k profesorovi. Ten na ni pohlédl s takovým smutným výrazem v očích. Ale nakonec řekl: "Víš, je hezké, že jsi to udělal, ale už nikdy nebudeš dělat žádnou čočku." V tu chvíli mě zamrazilo, jestli mě propouštějí nebo co. A on řekl: "Našli jsme ji za padesát dolarů." Dneska nevím, jestli mě zkoušeli nebo to, jestli opravdu potřebovali. Stejně jako chtěli mašinu něco electroskening mikroskop.

To nebylo hlavní. Hlavním produktem byl elektrostatický mikroskop, skutečná mašina. Dnes už jsou tyto přístroje mnohem menší. Tento mikroskop měl schopnost zvětšování až šedesát tisíckrát. Když jsem potřeboval zvětšit něco opravdu malého, na obrazovce nebylo vidět celé, ale pouze část objektu. Byl tam jeden Němec, který neustále rozebíral a skládal přístroj, a šéf ho neměl rád. Jednou přišel za mnou a řekl, že máme problém s tou mašinou a že nechce, abych používal toho Němce, protože ho nemá rád. Požádal mě, abych se na to podíval. Odpověděl jsem, že tu mašinu vidím poprvé v životě a že budu potřebovat nějakou dokumentaci. Dostal jsem k dispozici obrovský svazek dokumentace, tak tlustý, jaký bývá operační manuál. Nakonec jsem to všechno zvládl, ale nebylo to jednoduché. Na univerzitě vlastně působím do teď.

A jak to probíhalo u Tebe Ljubo?

Ljuba: Po absolvování kurzu přišel někdo s tím, že potřebují tři lidi pro natáčení krátkého filmu. Dostali jsme kamery a šli jsme do města. V té době jsem s angličtinou a televizí neuměla absolutně nic. Nevím jak, ale zase jsme to zvládli. Z hostelu během krátké doby odešlo hodně lidí. Ale my dva se umíme přizpůsobit situaci. Když nemáme, tak nemáme. A když budeme mít, tak budeme mít. Tak jsme tam zůstali.

V období, kdy Juro dostal práci, šlo dítě do školy. No a co já? Peníze jsme potřebovali, protože jsme si chtěli vzít pronájem, a moje první práce bylo uklízení. Jednou jsem se setkala se svoji známou, která byla považována za odborníka v jistém oboru a s níž jsem již dlouhá léta spolupracovala. Řekla mi: "Viš co, já ti pár domů na úklid dám a když budeš mít jednoho, dostaneš dalšího. Poznáš, když to bude ten pravý čas." Měla jsem štěstí, že jsem se setkala s tolika inteligentními lidmi, kteří mě brali vážně a věděli, že potřebuji peníze (ne že bych byla hloupá nebo něco podobného). Úklid často trval zhruba tři

hodiny a já rychle dokončila vše potřebné a nemohla jsem si stěžovat. Mohu ti říct, že jsem tam skončila a dalších deset let jsme si ještě posílali e-maily a udržovali kontakt. Byla jsem jako u otce u jeho dcery, u jeho vnučky, a pak jsem měla jednu paní, která byla zase jako kamarádka, což bylo také velmi rodinné.

Juro: Pamatuji si, že zhruba rok poté, co jsme tady byli, jsme se seznámili s jedním párem. Angličanka a Libanonec (právník). Měli takovou svoji skupinu – to byli všechno právníci a doktoři a vždycky na Vánoce se sešli a byla párty – každý něco donesl k jídlu a pozvali Lubu i mě.

Ljuba: Necítila jsem se dobře, že bych tam na tu párty šla. Všichni jsou takoví fajn lidi a já jsem uklízečka. A ona přišla ke mně a řekla: "Ty se cítíš jako uklízečka, nebo moje kamarádka?" Tak žádný problém. No ale co mám teda přinést na tu párty? No, a tak mě napadlo přinést bramborový salát s řízky. A ona, ta kamarádka, se ptá: "No a co je v tom?" a já říkám: "Je tam majonéza." "To je ale little fat" (trochu tučné), no ale tak jsme ho přinesli, toho kotel, protože tam bylo 30 lidí, a Juro mi říká: "Ten tvůj salát byl snědený jako první, o řízky neměli zájem." Tak jsme odcházeli – měli dárky a bonboniéry, že si měl pocit, že jsi dole, anebo že jsi něco míň než oni. Ale že tě berou úplně normálně.

Měli jste možnost se setkat s Čechy nebo Slováky kteří přišli před vámi?

Ljuba: Když jsme sem přišli, tak československý klub už existoval, ale to řídili lidé, kteří byli oddaní Česku nebo Slovensku. Takže když jsme přišli, tak přišla taková mladší generace, protože už byli starší.

Juro: Nebylo to ale takové soudržné. My jsme sem donesli něco nového, i když club už existoval 25 let a ti původní neměli moc už zájem, více se totiž začlenili do toho australského života. My jsme sem donesli takovou soudružnost, takové přátelství. Oni měli mezi sebou takovou nevraživost, takže

když jsme sem došli, tak ten klub měl novou krev. Snažili jsme se udělat silvestr a různé akce a pokoušeli jsme se dát dohromady ty rozkmotřené tábory. Všechno to tak rychle utíká. Ono to bylo... Včera, předevečím, den předtím, týden předtím a najednou nechci jít zpátky, ale jaksi dopředu. A najednou koukám – já už jsem starší jak ty starousedlíci. Takže to je takový... Ale nemůžu říct, že o někom z těch starousedlíků, že by byli to nějaký zlý lidi, nebo tak.

Ljuba: I když nefungoval ten klub tak se furt nějakým způsobem držel. Pamatuji si, že jsme v Kings Parku měli seznámení se starousedlíky a najednou jsme zjistili, že my tu máme slovenského řezníka a podobně. Zajímavé je že v tom hostelu bylo také spousta Poláků. Ty si vždycky hlídali laciný obchod a když nějaký našli, tak to řekli hned i našim občanům. Bohužel tohle Češi ani Slováci nedělali což je takové typické. Když jsme sem přišli, existoval už tu jakýsi klubový informační bulletin, spíše oznamovatel, pro informování členů o existenci klubu. Po čase, když nás tu přibylo, jsme se s kamarádkou rozhodly založit vlastní magazín pro nás, nazvaný Klokan. Po nějaké době jsme to kvůli vytíženosti předaly další generaci a ten stále pokračuje. Před dvěma roky mě na jedné akci oslovila Gabika, Slovenka ve výboru české školy, která chtěla založit slovenskou školu. Měla problém najít učitelky, a tak požádala mě a moji kamarádku Martu, abychom jí pomohly s rozjezdem. Začaly jsme s výukou pro děti od 3 do 12 let, s cca 20-25 studenty. Po čase se Gabice ozvala mladá učitelka s nabídkou výuky, a tak jsem se stala asistentkou. Učitelka ale po 3 měsících skončila a Gabika se potýkala s problémy. Řekla jsem si, že to musíme dát, a tak slovenská škola stále funguje.

Kdyby bylo něco, co byste mohli změnit na své cestě do Austrálie, co by to bylo?

Vůbec nic.

13 Souhlas se zveřejněním díla

Čestné prohlášení

Já, Pavel Danyi, jako autor bakalářského projektu, tímto čestně prohlašuji, že osoby, jež poskytly rozhovor a objevují v mediálním soboru – Série fotografií, souhlasily s pořízením a zveřejněním těchto fotografií v rámci mého studia na Univerzitě Palackého v Olomouci.

V Perthu, Západní Austrálie, dne 10.4.2024 Pavel Danyi.